

PROGRESS IN INTERNATIONAL READING LITERACY STUDY

PIRLS

TIMSS & PIRLS
International Study Center
Lynch School of Education, Boston College

PIRLS 2011 Priručnik za korištenje
međunarodne baze podataka

**PIRLS Objavljeni tekstovi
i ispitni zadatci**

Autorska prava: © 2013 International Association for the Evaluation of Educational Achievement (IEA)

PIRLS 2011 User Guide for the International Database

Urednici: Pierre Foy i Kathleen T. Drucker

Izdavači: TIMSS & PIRLS International Study Center,
Lynch School of Education, Boston College

i

International Association for the Evaluation of Educational Achievement (IEA)

Kataloški broj u Kongresnoj knjižnici: 2013930047

ISBN-13: 978-1-889938-14-1

Za više informacija o PIRLS-u:

TIMSS & PIRLS International Study Center

Lynch School of Education

Boston College

Chestnut Hill, MA 02467

United States

Tel.: +1-617-552-1600

Faks: +1-617-552-1203

E-adresa: pirls@bc.edu

pirls.bc.edu

Bostonski koledž je poslodavac koji pruža jednake mogućnosti i afirmativno djelovanje.

Tiskano i uvezano u Sjedinjenim Američkim Državama.

TIMSS & PIRLS
International Study Center
Lynch School of Education, Boston College

TIMSS & PIRLS zaštićeni su autorskim pravima i registrirani su zaštitni znaci IEA-a. Objavljeni ispitni zadatci (čestice) iz istraživanja TIMSS & PIRLS služe isključivo u nekomercijalne, obrazovne i istraživačke svrhe. Prevedene verzije čestica ostaju intelektualno vlasništvo IEA-a.

IEA ne može odobriti korištenje tekstova ili čestica koji uključuju materijale zaštićene autorskim pravima trećih strana (npr., autorske tekstove, fotografije, slike).

Ova publikacija citira se na sljedeći način:

Foy, P. i Drucker, K. T. (ur.). (2013).

PIRLS 2011 Priručnik za korištenje međunarodne baze podataka. PIRLS Objavljeni tekstovi i ispitni zadatci. Preuzeto s mrežne stranice Bostonskog koledža, <https://timssandpirls.bc.edu/pirls2011/international-released-items.html>.

NAPOMENA:

Ova publikacija prijevod je izvornika *PIRLS 2011 User Guide for the International Database. PIRLS Released Passages and Items*, koji je s engleskoga na hrvatski jezik preveo Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja. Prijevod nije službeno verificiran od strane IEA-a – Međunarodnoga udruženja za vrednovanje obrazovnih postignuća, te stoga IEA nije i ne može biti odgovoran za bilo koje netočne navode ili propuste u prijevodu.

UREDNIKA HRVATSKOGA IZDANJA: Yukari Bosnić

PRIJEVOD: NCVVO i Yukari Bosnić

LEKTURA i KOREKTURA: Josip Sinjeri

GRAFIČKO OBLIKOVANJE HRVATSKOGA IZDANJA: Zoran Žitnik

Zagreb, studeni 2021.

ISBN: 978-953-7556-78-5

PIRLS Objavljeni tekstovi i ispitni zadatci

Čitanje radi doživljaja književnoga teksta

Poleti, Orle, poleti

Neprijateljska pita

Čitanje radi prikupljanja i primjene informacija

Jednodnevno pješačenje

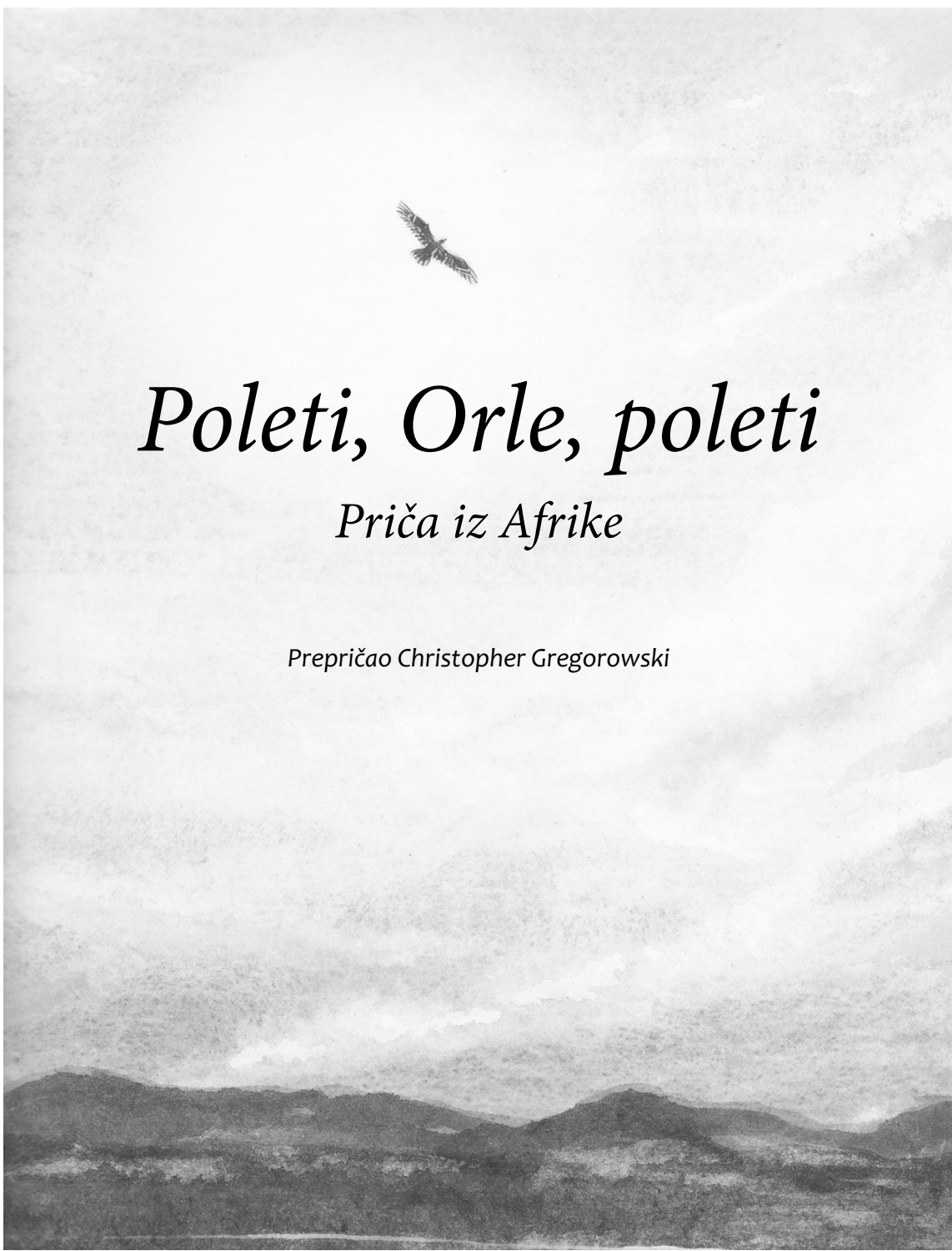
Tajna divovskoga zuba

PIRLS 2011. Podatci o objavljenim česticama

Oznaka čestice	Naslov teksta	Oznaka ulomka	Svrhe čitanja	Procesi razumijevanja	Broj bodova	Ključ za odgovore
R21E01M	Poleti, Orle, poleti	E01	doživljaj književnoga teksta	pronalaženje izričito iskazanih informacija i prisjećanje na njih	1	A
R21E02M	Poleti, Orle, poleti	E02	doživljaj književnoga teksta	pronalaženje izričito iskazanih informacija i prisjećanje na njih	1	C
R21E03M	Poleti, Orle, poleti	E03	doživljaj književnoga teksta	neposredno zaključivanje	1	A
R21E04M	Poleti, Orle, poleti	E04	doživljaj književnoga teksta	pronalaženje izričito iskazanih informacija i prisjećanje na njih	1	C
R21E05C	Poleti, Orle, poleti	E05	doživljaj književnoga teksta	pronalaženje izričito iskazanih informacija i prisjećanje na njih	2	-
R21E06M	Poleti, Orle, poleti	E06	doživljaj književnoga teksta	neposredno zaključivanje	1	A
R21E07C	Poleti, Orle, poleti	E07	doživljaj književnoga teksta	interpretiranje i povezivanje informacija i pojmova	2	-
R21E08M	Poleti, Orle, poleti	E08	doživljaj književnoga teksta	interpretiranje i povezivanje informacija i pojmova	1	D
R21E09C	Poleti, Orle, poleti	E09	doživljaj književnoga teksta	interpretiranje i povezivanje informacija i pojmova	2	-
R21E10C	Poleti, Orle, poleti	E10	doživljaj književnoga teksta	preispitivanje i procjenjivanje sadržaja, jezika i tekstnih elemenata	1	-
R21E11M	Poleti, Orle, poleti	E11	doživljaj književnoga teksta	preispitivanje i procjenjivanje sadržaja, jezika i tekstnih elemenata	1	A
R21E12C	Poleti, Orle, poleti	E12	doživljaj književnoga teksta	interpretiranje i povezivanje informacija i pojmova	2	-
R31P01M	Neprijateljska pita	P01	doživljaj književnoga teksta	preispitivanje i procjenjivanje sadržaja, jezika i tekstnih elemenata	1	D
R31P02C	Neprijateljska pita	P02	doživljaj književnoga teksta	neposredno zaključivanje	1	-
R31P03C	Neprijateljska pita	P03	doživljaj književnoga teksta	pronalaženje izričito iskazanih informacija i prisjećanje na njih	1	-
R31P04M	Neprijateljska pita	P04	doživljaj književnoga teksta	interpretiranje i povezivanje informacija i pojmova	1	B
R31P05C	Neprijateljska pita	P05	doživljaj književnoga teksta	neposredno zaključivanje	2	-
R31P06C	Neprijateljska pita	P06	doživljaj književnoga teksta	pronalaženje izričito iskazanih informacija i prisjećanje na njih	1	-
R31P07C	Neprijateljska pita	P07	doživljaj književnoga teksta	pronalaženje izričito iskazanih informacija i prisjećanje na njih	2	-
R31P08M	Neprijateljska pita	P08	doživljaj književnoga teksta	neposredno zaključivanje	1	C
R31P09C	Neprijateljska pita	P09	doživljaj književnoga teksta	neposredno zaključivanje	1	-
R31P10M	Neprijateljska pita	P10	doživljaj književnoga teksta	neposredno zaključivanje	1	C
R31P11M	Neprijateljska pita	P11	doživljaj književnoga teksta	neposredno zaključivanje	1	A
R31P12M	Neprijateljska pita	P12	doživljaj književnoga teksta	interpretiranje i povezivanje informacija i pojmova	1	A
R31P13M	Neprijateljska pita	P13	doživljaj književnoga teksta	preispitivanje i procjenjivanje sadržaja, jezika i tekstnih elemenata	1	D
R31P14C	Neprijateljska pita	P14	doživljaj književnoga teksta	interpretiranje i povezivanje informacija i pojmova	1	-
R31P15C	Neprijateljska pita	P15	doživljaj književnoga teksta	interpretiranje i povezivanje informacija i pojmova	2	-
R31P16C	Neprijateljska pita	P16	doživljaj književnoga teksta	preispitivanje i procjenjivanje sadržaja, jezika i tekstnih elemenata	1	-
R21N01M	Jednodnevno pješačenje	N01	prikupljanje i primjena informacija	neposredno zaključivanje	1	C
R21N02C	Jednodnevno pješačenje	N02	prikupljanje i primjena informacija	pronalaženje izričito iskazanih informacija i prisjećanje na njih	1	-
R21N03C	Jednodnevno pješačenje	N03	prikupljanje i primjena informacija	interpretiranje i povezivanje informacija i pojmova	2	-
R21N04M	Jednodnevno pješačenje	N04	prikupljanje i primjena informacija	pronalaženje izričito iskazanih informacija i prisjećanje na njih	1	B
R21N05M	Jednodnevno pješačenje	N05	prikupljanje i primjena informacija	pronalaženje izričito iskazanih informacija i prisjećanje na njih	1	A
R21N06M	Jednodnevno pješačenje	N06	prikupljanje i primjena informacija	pronalaženje izričito iskazanih informacija i prisjećanje na njih	1	B
R21N07M	Jednodnevno pješačenje	N07	prikupljanje i primjena informacija	neposredno zaključivanje	1	C

PIRLS 2011. Podatci o objavljenim česticama (nastavak)

Oznaka čestice	Naslov teksta	Oznaka ulomka	Svrhe čitanja	Procesi razumijevanja	Broj bodova	Ključ za odgovore
R21N08C	Jednodnevno pješačenje	N08	prikupljanje i primjena informacija	neposredno zaključivanje	1	-
R21N09M	Jednodnevno pješačenje	N09	prikupljanje i primjena informacija	neposredno zaključivanje	1	A
R21N10M	Jednodnevno pješačenje	N10	prikupljanje i primjena informacija	neposredno zaključivanje	1	D
R21N11C	Jednodnevno pješačenje	N11	prikupljanje i primjena informacija	preispitivanje i procjenjivanje sadržaja, jezika i tekstnih elemenata	2	-
R21N12C	Jednodnevno pješačenje	N12	prikupljanje i primjena informacija	interpretiranje i povezivanje informacija i pojmova	2	-
R31G01M	Tajna divovskog zuba	G01	prikupljanje i primjena informacija	pronalaženje izričito iskazanih informacija i prisjećanje na njih	1	C
R31G02C	Tajna divovskog zuba	G02	prikupljanje i primjena informacija	neposredno zaključivanje	1	-
R31G03M	Tajna divovskog zuba	G03	prikupljanje i primjena informacija	pronalaženje izričito iskazanih informacija i prisjećanje na njih	1	B
R31G04C	Tajna divovskog zuba	G04	prikupljanje i primjena informacija	interpretiranje i povezivanje informacija i pojmova	1	-
R31G05M	Tajna divovskog zuba	G05	prikupljanje i primjena informacija	neposredno zaključivanje	1	A
R31G06M	Tajna divovskog zuba	G06	prikupljanje i primjena informacija	pronalaženje izričito iskazanih informacija i prisjećanje na njih	1	B
R31G07M	Tajna divovskog zuba	G07	prikupljanje i primjena informacija	neposredno zaključivanje	1	D
R31G08CA	Tajna divovskog zuba	G08A	prikupljanje i primjena informacija	interpretiranje i povezivanje informacija i pojmova	1	-
R31G08CB	Tajna divovskog zuba	G08B	prikupljanje i primjena informacija	interpretiranje i povezivanje informacija i pojmova	1	-
R31G08CZ	Tajna divovskog zuba	G08Z	prikupljanje i primjena informacija	interpretiranje i povezivanje informacija i pojmova	2	-
R31G09M	Tajna divovskog zuba	G09	prikupljanje i primjena informacija	neposredno zaključivanje	1	C
R31G10C	Tajna divovskog zuba	G10	prikupljanje i primjena informacija	interpretiranje i povezivanje informacija i pojmova	1	-
R31G11M	Tajna divovskog zuba	G11	prikupljanje i primjena informacija	pronalaženje izričito iskazanih informacija i prisjećanje na njih	1	A
R31G12C	Tajna divovskog zuba	G12	prikupljanje i primjena informacija	preispitivanje i procjenjivanje sadržaja, jezika i tekstnih elemenata	2	-
R31G13CA	Tajna divovskog zuba	G13A	prikupljanje i primjena informacija	interpretiranje i povezivanje informacija i pojmova	1	-
R31G13CB	Tajna divovskog zuba	G13B	prikupljanje i primjena informacija	interpretiranje i povezivanje informacija i pojmova	1	-
R31G13CC	Tajna divovskog zuba	G13C	prikupljanje i primjena informacija	interpretiranje i povezivanje informacija i pojmova	1	-
R31G13CZ	Tajna divovskog zuba	G13Z	prikupljanje i primjena informacija	interpretiranje i povezivanje informacija i pojmova	3	-
R31G14M	Tajna divovskog zuba	G14	prikupljanje i primjena informacija	neposredno zaključivanje	1	D

Poleti, Orle, poleti

Priča iz Afrike

Prepričao Christopher Gregorowski

Jednoga je dana seljak pošao tražiti izgubljeno tele. Čuvari krda prethodne su se večeri vratili bez njega. A te je noći bjesnila strašna oluja.

Otišao je u dolinu i tražio ga pokraj korita rijeke, među trstikom, iza stijena i u brzoj vodi.

Popeo se uz padine visoke planine stjenovitih litica. Pogledao je iza neke velike stijene, u slučaju da se tele onamo skrilo kako bi pobjeglo od oluje. I na tom je mjestu zastao. Ondje, na rubu stijene, ugledao je neobičan prizor. Mladi orlić izlegao se iz jajeta dan ili dva prije toga, a snažna ga je oluja otpuhala iz njegova gnijezda.

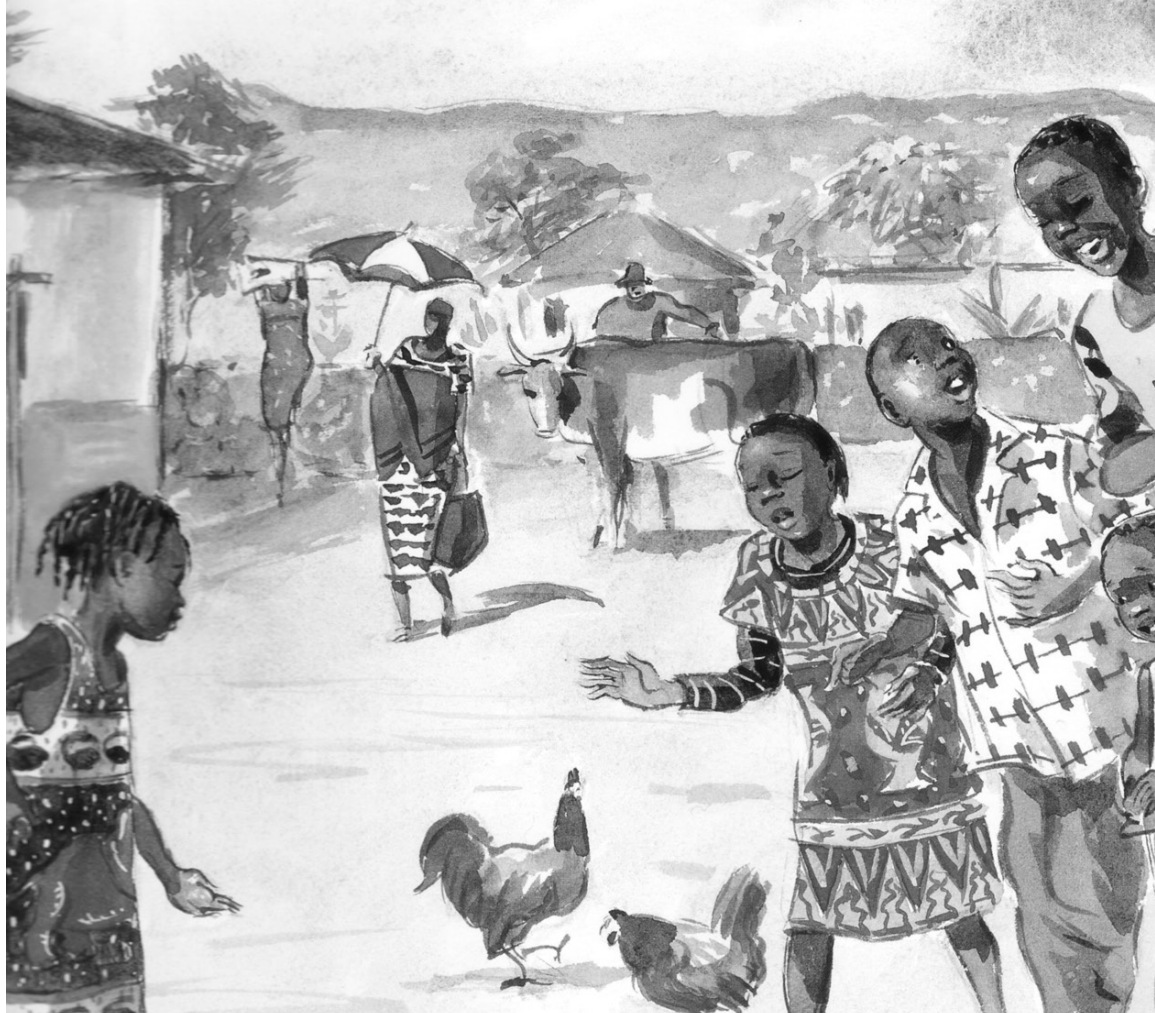
Posegnuo je i obujmio ptića objema rukama. Odnijet će ga kući i brinuti se za njega.

Već je bio blizu kuće kad su mu ususret potrčala djeca.
„Tele se samo vratilo!” vikala su.

Seljak je bio veoma zadovoljan. Pokazao je orlića svojoj obitelji, a zatim ga oprezno smjestio u kokošinjac među kokoši i piliće.

„Orao je kralj svih ptica”, rekao je, „ali mi ćemo ga naučiti da bude kokoš.”

I tako je orao živio među kokošima, učeći njihove običaje. Kako je rastao, počeo je izgledati drugačije od bilo koje kokoši koju su ikada vidjeli.

Jednoga je dana navratio u posjet seljakov prijatelj. Vidio je pticu među kokošima.

„Hej! Pa to nije kokoš. To je orao!”

Seljak mu se nasmiješio i rekao: „Naravno da je kokoš. Pogledaj – hoda poput kokoši, jede poput kokoši. Misli poput kokoši. Naravno da je kokoš.”

No njegov prijatelj nije bio uvjeren. „Pokazat ću ti da je orao”, rekao je.

Seljakova djeca pomogla su očevu prijatelju uloviti pticu. Bila je prilično teška, ali seljakov ju je prijatelj podigao iznad svoje glave i rekao: „Ti nisi kokoš, nego orao. Ti ne pripadaš zemlji, nego nebu. Poleti, Orle, poleti!”

Ptica je ispružila svoja krila, pogledala oko sebe, vidjela kako se kokoši hrane i skočila dolje s njima kopati zemlju tražeći hranu.

„Rekao sam ti da je kokoš”, rekao je seljak i gromoglasno se nasmijao.

Veoma rano idućega jutra seljakovi su psi počeli lajati. Vani, u tami čuo se glas koji je dozivao. Seljak je potrčao prema vratima. To je ponovno bio njegov prijatelj. „Pruži mi još jednu prigodu s pticom”, zamolio je.

„Znaš li koliko je sati? Zora je još daleko.”

„Pođi sa mnom. Donesi pticu.”

Seljak je nevoljko uzeo pticu, koja je čvrsto spavala među kokošima. Ova su dvojica krenula nestajući u mraku.

„Kamo idemo?” pitao je seljak pospano.

„Na planine gdje si pronašao pticu.”

„A zašto u ovo smiješno doba noći?”

„Kako bi tvoj orao mogao vidjeti izlazak sunca iza planine i slijediti ga prema nebu, gdje i pripada.”

Zašli su u dolinu i prešli rijeku, a seljakov prijatelj je predvodio. „Požuri”, rekao je, „zora će stići prije nas.”

Nebu su se prikradale prve zrake kada su započeli uspon na planinu. Magličasti oblaci na nebu isprva su bili ružičasti, a zatim su počeli blistati zlatnim sjajem. Ponegdje je njihov put bio opasan jer je vodio samim rubom planine, prelazio uskim stjenovitim prolazima te ih vodio kroz mračne pukotine i ponovno van. Naposljetku je rekao: „Ovdje je dobro.” Pogledao je niz liticu i vidio tlo stotinama metara niže. Nalazili su se vrlo blizu vrha planine.

Prijatelj je pažljivo odnio pticu na greben. Spustio ju je tako da gleda na istok i počeo joj pričati. Seljak je zahihotao. „On govori samo kokošjim jezikom.”

Ali prijatelj je nastavio pričati, govoreći ptici o suncu, kako ono daje život svemu na svijetu i kako kraljuje nebom, dajući svakom novom danu svjetlost: „Pogledaj sunce, Orle. I kada se ono podigne, podigni se i ti s njime. Ti pripadaš nebu, ne zemlji.” U tom trenutku iza planine su se probile prve zrake sunca i odjednom je svijet bio okupan svjetlošću.

Sunce je veličanstveno izašlo. Velika je ptica ispružila krila da pozdravi sunce i osjeti toplinu na svome perju. Seljak je šutio. Prijatelj je rekao: „Ti ne pripadaš zemlji, nego nebu. Poleti, Orle, poleti!” Vratio se natrag do seljaka. Sve je utihnulo. Orao je ispružio glavu, njegova su se krila raširila, a noge nagnule naprijed kada se kandžama uhvatio za stijenu.

Zatim se, gotovo bez pomaka, osjetivši nalet vjetra snažniji od bilo kojeg čovjeka ili ptice, veliki orao nagnuo naprijed i vjetar ga je odnio uvis, sve više i više, sve dok nije nestao s vidika u svjetlosti izlazećega sunca te nikada više nije živio među kokošima.

Priču *Poleti, Orle, poleti* © 2000. napisao Christopher Gregorowski i ilustrirao Niki Daly. Izdavač: Simon and Schuster, New York. Christopher Gregorowski nositelj je autorskih prava na tekst, Niki Daly na ilustracije. Korišteno uz dobivenu dozvolu nositelja autorskih prava.

Pitanja Poleti, Orle, poleti

1. Što je seljak pošao tražiti na početku priče?

- ★ (A) tele
- (B) čuvare krda
- (C) stjenovite litice
- (D) mladog orlića

2. Gdje je seljak pronašao orlića?

- (A) u njegovu gnijezdu
- (B) pokraj korita rijeke
- ★ (C) na rubu stijene
- (D) među trstikom

3. Što u priči pokazuje da je seljak s orlićem bio oprezan?

- ★ (A) Nosio ga je objema rukama.
- (B) Donio ga je svojoj obitelji.
- (C) Vratio ga je natrag u gnijezdo.
- (D) Tražio ga je pokraj korita rijeke.

★ **Točan odgovor.**

4. Što je seljak učinio s orlićem kada ga je donio kući?

- Ⓐ Naučio ga je letjeti.
- Ⓑ Oslobodio ga je.
- ★ Ⓒ Učio ga je da bude kokoš.
- Ⓓ Napravio mu je novo gnijezdo.

5. Tijekom prvoga posjeta seljakova prijatelja orlić se ponašao kao kokoš. Navedi **dva** primjera koji to pokazuju.

1.

2.

6. Kada je seljakov prijatelj prvi put vidio orla, kako ga je pokušao navesti da poleti?

- ★ Ⓐ Podigao ga je iznad svoje glave.
- Ⓑ Stavio ga je na tlo.
- Ⓒ Bacio ga je u zrak.
- Ⓓ Odnio ga je na planinu.

★ **Točan odgovor.**

7. Objasni na što je seljakov prijatelj mislio kad je rekao orlu: „Ti ne pripadaš zemlji, nego nebu.”

8. Zašto se seljak gromoglasno nasmijao tijekom prvoga posjeta svoga prijatelja?

- (A) Orao je bio pretežak za let.
- (B) Orla je bilo teško uloviti.
- (C) Orao je izgledao drukčije od kokoši.
- ★ (D) Orao je pokazao da je seljak imao pravo.

9. Zašto je seljakov prijatelj odnio orla na visoku planinu da bi ga naveo da poleti? Navedi dva razloga.

1.

2.

★ **Točan odgovor.**

10. Pronađi i prepisi riječi iz teksta koje opisuju ljepotu neba u zoru.

1.

11. Zašto je izlazak sunca bitan za priču?

- ★ (A) Sunce je pobudilo orlov instinkt za letenjem.
- (B) Sunce je vladalo nebom.
- (C) Sunce je ugrijalo orlovo perje.
- (D) Sunce je osvijetlilo planinske staze.

12. Osobine seljakova prijatelja upoznao si iz njegovih postupaka. Opiši kakva je on osoba i navedi primjer njegova ponašanja koji to pokazuje.

★ Točan odgovor.

Poleti, Orle, poleti – čestica 5

5. Tijekom prvoga posjeta seljakova prijatelja orlić se ponašao kao kokoš. Navedi **dva** primjera koji to pokazuju.

Proces: pronalaženje izričito iskazanih informacija i prisjećanje na njih

2 – Potpuno razumijevanje

Odgovor navodi dva načina od navedenih u popisu na dnu stranice kako se orlić ponašao kao kokoš.

NAPOMENA OCJENJIVAČIMA: Oba točna odgovora mogu se nalaziti u istoj rečenici.

1 – Djelomično razumijevanje

Odgovor navodi samo jedan način od navedenih u popisu na koji se orlić ponašao kao kokoš.

0 – Nerazumijevanje

Odgovor ne opisuje ni jedan od načina kako se orlić ponašao kao kokoš navedenih u popisu. Sadrži samo nejasan ili nebitan opis kako se orao ponašao.

Primjeri:

Ponašao se poput kokoši.

Izgledao je kao kokoš.

Stekao je kokošje navike.

Načini na koje se orao ponašao poput kokoši

NAPOMENA OCJENJIVAČIMA: Učenik je možda izrazio sljedeće ideje na drugačiji, ali razumljiv način. Prihvatljiva je bilo koja kombinacija dviju ideja s ovoga popisa.

Hoda/kreće se kao kokoš.

Jede/kljuca po tlu tražeći hranu poput kokoši.

Misli kao kokoš.

Neće letjeti (vraća se kokošima na tlo).

Kopa zemlju zajedno s kokošima.

Poleti, Orle, poleti – čestica 7

7. Objasni na što je seljakov prijatelj mislio kad je rekao orlu: „Ti ne pripadaš zemlji, nego nebu.”

Proces: interpretiranje i povezivanje informacija i pojmova

2 – Potpuno razumijevanje

Odgovor tumači značenje oba dijela citata – „ne pripadaš zemlji” i „pripadaš nebu” u skladu s pričom.

Primjeri:

Trebao bi biti slobodan na nebu, a ne prikovan za tlo.

Da nije kokoš koja hoda po zemlji. To je orao i stvoren je da leti.

Trebao bi letjeti s drugim pticama svoje vrste, a ne biti među kokošima.

Stvoren je da leti, a ne da hoda.

Nebo je njegov dom, a ne tlo.

1 – Djelomično razumijevanje

Odgovor tumači značenje samo prvog ili drugog dijela citata.

Primjeri:

Da nije kokoš. / To je orao.

To je kralj letećih ptica.

Nije domaća životinja.

Stvoren je da leti.

Ili odgovor opisuje samo doslovnu razliku.

Primjer:

Nije kokoš nego orao.

0 – Nerazumijevanje

Odgovor daje nejasno ili netočno objašnjenje citata ili je samo preformuliran.

Primjer:

Ne bi trebao pripadati zemlji nego nebu.

Pripada nebu, ne zemlji.

Poleti, Orle, poleti – čestica 9

9. Zašto je seljakov prijatelj odnio orla na visoku planinu da bi ga naveo da poleti? Navedi dva razloga.

Proces: interpretiranje i povezivanje informacija i pojmova

2 – Potpuno razumijevanje

Odgovor navodi dva razloga povezana sa suncem, planinama kao orlovim prirodnim staništem ili planinama koje se dižu visoko prema nebu. V. u nastavku popisa odgovarajućih razloga.

NAPOMENA OCJENJIVAČIMA: Oba točna odgovora mogu se nalaziti u istoj rečenici.

1 – Djelomično razumijevanje

Odgovor daje jedan razlog povezan sa suncem, planinama kao orlovim prirodnim staništem ili planinama koje se dižu visoko prema nebu, kako je navedeno u popisu razloga.

0 – Nerazumijevanje

Odgovor navodi razlog da se natjera orla da poleti, a ne razlog zašto ga se odvelo u planine.

Primjer:

Da bi dokazao da je to orao.

Odgovor možda donosi nejasan ili netočan razlog ili pak ponavlja dio pitanja.

Primjeri:

Lakše bi poletio. Da ga navede da poleti.

Razlozi zašto je seljakov prijatelj odnio orla na visoku planinu

NAPOMENA OCJENJIVAČIMA: Učenik je možda izrazio sljedeće ideje na drugačiji, ali razumljiv način. Prihvatljiva je bilo koja kombinacija dviju ideja s ovoga popisa.

Da vidi sunce (kako izlazi) / osjeti toplinu sunca / slijedi sunce.

Da osjeti uzlazno strujanje vjetra.

Da bude u svojem prirodnom staništu / ondje gdje pripada / ondje gdje je pronađen.

Da ga se približi nebu / da bude na višem mjestu.

Poleti, Orle, poleti – čestica 10

10. Pronađi i prepisi riječi iz teksta koje opisuju ljepotu neba u zoru.

Proces: preispitivanje i procjenjivanje sadržaja, jezika i tekstnih elemenata

1 – Prihvatljiv odgovor

Odgovor nudi bilo koju riječ ili skup riječi s navedenog popisa.

Primjeri:

magličasti oblaci ružičaste boje

veličanstveno

zlatni sjaj

okupan svjetlošću

0 – Neprihvatljiv odgovor

Odgovor ne nudi nijednu riječ ili skup riječi s navedenog popisa. Odgovor ponavlja riječi iz pitanja.

Primjeri:

izlazak sunca

zora

ljepota

Riječi u priči koje opisuju ljepotu neba u zoru

N. B. Dovoljna je bilo koja od podcrtanih riječi, a mogu se navesti i drugi dijelovi citata. Prihvatljivi su i izmijenjeni oblici riječi iz teksta, dok god je jasno što se želi reći.

Magličasti oblaci na nebu isprva su bili ružičasti, a zatim su počeli blistati zlatnim sjajem.

Sunce je veličanstveno izašlo.

U tom trenutku iza planine su se probile prve zrake sunce i odjednom je svijet bio okupan svjetlošću.

Poleti, Orle, poleti – čestica 12

12. Osobine seljakova prijatelja upoznao si iz njegovih postupaka. Opiši kakva je on osoba i navedi primjer njegova ponašanja koji to pokazuje.

Proces: interpretiranje i povezivanje informacija i pojmova

2 – Potpuno razumijevanje

U odgovoru se opisuje jedna vjerojatna crta osobnosti (uporan, tvrdoglav, ljubazan, pametan, prijateljski nastrojen prema životinjama itd.). Osim toga odgovor pruža jedan primjer postupka seljakova prijatelja koji potkrepljuje tu osobinu.

Primjeri:

Bio je odlučan. Uporno je pokušavao naučiti orla da leti.

Bio je pametan. Znao je odvesti orla u planinu kako bi ga naveo da poleti.

On je osoba koja ne odustaje. Drugi put se vratio u seljakovu kuću da uvjeri orla da je to orao.

Bio je dobar prema životinjama. Htio je da orao bude slobodan.

1 – Djelomično razumijevanje

Odgovor daje jednu vjerojatnu karakternu osobinu.

Ili odgovor pruža jedan primjer prijateljevih postupaka koji govore o njegovoj osobnosti.

Primjeri:

Ljubazan je prema životinjama.

Uzima orla da bi vidio sunce i odletio te prestao živjeti među kokošima.

0 – Nerazumijevanje

Odgovor ne daje odgovarajući ili točan opis karaktera seljakova prijatelja ili daje nejasan i općenit opis, koji pokazuje ograničeno razumijevanje priče i nije potkrijepljen tekstom.

Ili odgovor sadrži neke podatke iz priče koji nemaju veze s opisom prijateljeva karaktera.

Primjeri:

On je zao. Kaže orlu da je kokoš. (*Ovaj odgovor opisuje seljaka, a ne njegova prijatelja.*)

On je sretan. („Sretan” mora biti potkrijepljen u tekstu da bi se odgovor smatrao prihvatljivim.)

Neprijateljska pita

Napisao Derek Munson

Ilustrirala Tara Calahan King

Ljeto je bilo savršeno sve dok se Jurica Horvat nije doselio u kuću odmah do moga najboljeg prijatelja Stanka. Taj mi se Jurica nije svidio. Priredio je zabavu, a ja uopće nisam bio pozvan. Ali moj najbolji prijatelj Stanko bio je pozvan.

Nikada prije nisam imao neprijatelja, sve dok se Jurica nije doselio u susjedstvo. Tata mi je rekao da je i on imao neprijatelje kad je bio dječak, ali je znao kako ih se riješiti.

Tata je izvukao stari komad papira iz svoje knjige s receptima.

„Neprijateljska pita”, rekao je zadovoljno.

Možda se sada pitate što je to neprijateljska pita. Tata je rekao da je recept toliko tajan da čak ni meni ne može reći. Molio sam ga da mi kaže nešto – bilo što o njoj.

„Reći ću ti samo ovo, Tomice”, rekao mi je.

„Neprijateljska pita najbrži je poznati način da se riješiš neprijatelja.”

To me navelo na razmišljanje. Koje ću sve odvratne stvari staviti u neprijateljsku pitu? Donio sam tati gliste i kamenčiće, ali mi ih je odmah vratio natrag.

Otišao sam se igrati. Cijelo vrijeme slušao sam zvukove koji su dolazili iz kuhinje. Ovo bi ipak moglo ispasti odlično ljeto.

Pokušao sam zamisliti kako strašno mora smrdjeti neprijateljska pita. Ali namirisao sam nešto doista ukusno. Kako mi se činilo, miris je dolazio iz naše kuhinje. Bio sam zbunjen.

Otišao sam unutra pitati tatu što nije u redu. Neprijateljska pita ne bi trebala mirisati ovako primamljivo. Ali tata je bio pametan. „Ako loše miriše, tvoj je neprijatelj nikada neće pojesti”, rekao je. Mogao sam pretpostaviti da je već prije pripremao ovu pitu.

Zazvonilo je zvono na pećnici. Tata je stavio rukavice i izvadio pitu iz pećnice. Izgledala je sasvim dobra za jelo! Polako sam počeo shvaćati.

No još uvijek nisam bio siguran kako neprijateljska pita djeluje. Što je točno trebala učiniti neprijateljima? Možda im je od nje otpadala kosa ili zaudarao dah. Pitao sam tatu, ali on nije htio odgovoriti.

Dok se pita hladila, tata me uputio u moj zadatak.

Šaptao je: „Moraš provesti dan sa svojim neprijateljem kako bi ovo djelovalo. Još i gore, moraš biti ljubazan prema njemu. To nije lagano, ali je jedini način na koji neprijateljska pita može djelovati. Jesi li siguran da to želiš učiniti?”

Naravno da sam bio siguran.

Sve što sam morao učiniti jest provesti jedan dan s Juricom i onda će on nestati iz moga života. Odvezao sam se biciklom do njegove kuće i pokucao na vrata.

Kad je Jurica otvorio vrata, činio se iznenađenim.

„Možeš li izaći da se igramo?” pitao sam ga.

Izgledao je zbunjeno. „Idem pitati mamu”, rekao je. Vratio se s cipelama u rukama.

Vozili smo se s biciklima neko vrijeme, a onda smo ručali. Nakon ručka otišli smo mojoj kući.

Kako god to zvučalo neobično, dobro sam se zabavljao sa svojim neprijateljem. Nisam to mogao reći tati jer se toliko trudio napraviti pitu.

Igrali smo razne igre sve dok nas moj tata nije pozvao na večeru.

Tata je pripremio moje omiljeno jelo. Bilo je to i Juričino omiljeno jelo! Možda Jurica ipak nije bio toliko loš. Počeo sam misliti da bismo možda trebali zaboraviti na neprijateljsku pitu.

„Tata”, rekao sam, „lijepo je imati novoga prijatelja.” Pokušavao sam mu reći da Jurica više nije bio moj neprijatelj. Ali tata se samo nasmijao i klimnuo glavom. Mislim da je smatrao da se samo pretvaram.

No nakon večere tata je donio pitu. Iznio je tri tanjura na stol i dodao jedan meni i jedan Jurici.

„Ooo!” rekao je Jurica, gledajući pitu.

Počeo sam paničariti. Nisam htio da Jurica pojede neprijateljsku pitu! On je bio moj prijatelj!

„Nemoj to jesti!” zaplakao sam. „Pokvareno je!”

Jurica je zaustavio vilicu prije nego što ju je stavio u usta i čudno me pogledao. Osjetio sam olakšanje. Spasio sam mu život.

„Ako je tako loše”, pitao je Jurica, „zašto je onda tvoj tata već pojeo pola?”

Da, tata je jeo neprijateljsku pitu.

„Jako dobro”, promrmljao je tata. Sjedio sam i gledao ih kako jedu. Ni jednom od njih nije ispadala kosa! Činilo se sigurnim pa sam uzeo maleni zalogaj. Bilo je slasno!

Poslije deserta Jurica me pozvao da dođem iduće jutro k njemu.

Što se tiče neprijateljske pite, još uvijek ne znam kako se priprema. Još se uvijek pitam mrze li je neprijatelji ili im od nje ispada kosa ili smrdi dah. Ne znam hoću li ikada dobiti odgovor na to pitanje jer sam upravo izgubio svoga najboljeg neprijatelja.

Preuzeto iz knjige *Neprijateljska pita* © 2000. Priču napisao Derek Munson, ilustrirala Tara Calahan King. Korišteno uz dozvolu izdavača: Chronicle Books LLC, San Francisco (<https://www.chroniclebooks.com/>).

Pitanja Neprijateljska pita

1. Tko priča priču?

(A) Jurica

(B) tata

(C) Stanko

★ (D) Tomica

2. Zašto je Tomica na početku priče mislio da mu je Jurica neprijatelj?

3. Napiši jedan sastojak za koji je Tomica mislio da će biti u neprijateljskoj piti.

★ Točan odgovor.

4. Pronađi odlomak iz priče uz koji se nalazi ovaj crtež kriške pite:
Zašto je Tomica mislio da ljeto ipak može biti odlično?

- (A) Volio se igrati vani.
- ★ (B) Bio je uzbuđen zbog tatina plana.
- (C) Pronašao je novoga prijatelja.
- (D) Želio je probati neprijateljsku pitu.

5. Kako se Tomica osjećao kada je prvi put pomirisao neprijateljsku pitu?
Objasni zašto se tako osjećao.

6. Što je Tomica mislio da se može dogoditi ako njegov neprijatelj pojede neprijateljsku pitu? Napiši **jedan** primjer.

★ **Točan odgovor.**

7. Koje je dvije stvari tata rekao Tomici da treba učiniti da bi neprijateljska pita djelovala?

8. Zašto je Tomica otišao Juričinoj kući?

- (A) da pozove Juricu na večeru
- (B) da kaže Jurici da ostavi Stanka na miru
- ★ (C) da pozove Juricu da se igraju
- (D) da predloži Jurici da budu prijatelji

9. Zašto je Tomica bio iznenađen nakon što je proveo dan s Juricom?

★ **Točan odgovor.**

10. Zašto je Tomica tijekom večere pomislio da bi bilo bolje da on i tata zaborave na plan s neprijateljskom pitom?

- Ⓐ Tomica nije htio podijeliti desert s Juricom.
- Ⓑ Tomica nije mislio da će neprijateljska pita djelovati.
- ★ Ⓒ Tomici se Jurica počeo svidati.
- Ⓓ Tomica je želio da neprijateljska pita ostane tajna.

11. Kako se Tomica osjećao kada je tata dao komad neprijateljske pite Jurici?

- ★ Ⓐ uznemireno
- Ⓑ zadovoljno
- Ⓒ iznenađeno
- Ⓓ zbunjeno

★ **Točan odgovor.**

12. U čemu je tajna neprijateljske pite, koju tata nije odao?

- ★ (A) Pita je bila sasvim obična.
- (B) Pita je imala odvratani okus.
- (C) Pita je bila njegova omiljena hrana.
- (D) Pita je bila otrovna.

13. Pročitaj ovu rečenicu s kraja priče:

„Poslije deserta Jurica me pozvao da dođem iduće jutro k njemu.”

Što to govori o dječacima?

- (A) Još uvijek su neprijatelji.
- (B) Ne vole se igrati u Tomičinoj kući.
- (C) Htjeli su jesti još neprijateljske pite.
- ★ (D) U budućnosti mogli bi postati prijatelji.

14. Koristeći se pročitanim tekstom, objasni zašto je, zapravo, Tomičin tata ispekao neprijateljsku pitu.

★ Točan odgovor.

15. Kakva je osoba Tomičin tata? Navedi primjer njegova ponašanja iz priče koji to pokazuje.

16. Što možeš naučiti iz ove priče?

Zaštićeno autorskim
pravima IEA-a.

Ispitni zadatci ne smiju se koristiti
u komercijalne svrhe bez izričitog
dopuštenja IEA-a.

Neprijateljska pita – čestica 2

2. Zašto je Tomica na početku priče mislio da mu je Jurica neprijatelj?

Proces: neposredno zaključivanje

1 – Prihvatljiv odgovor

Odgovor pokazuje razumijevanje da je Tomica smatrao Juricu svojim neprijateljem, bilo zato što ga Jurica nije pozvao na svoju zabavu ili zato što je Jurica pozvao Tomičina najboljeg prijatelja Stanka, ali ne i njega.

Primjeri:

Tomica nije bio pozvan na Juričinu zabavu.

Jurica je pozvao njegova prijatelja na zabavu, ali nije pozvao Tomicu.

Ili odgovor pokazuje razumijevanje da se Tomica bojao da bi Jurica zauzeo njegovo mjesto kao Stankov najbolji prijatelj.

Primjeri:

Tomica je bio ljubomoran što se (Jurica) doselio odmah do Stanka.

Jurica mu je preoteo najboljeg prijatelja.

0 – Neprihvatljiv odgovor

Odgovor ne pokazuje razumijevanje zašto je Tomica smatrao Juricu svojim neprijateljem. Odgovor ponavlja riječi iz pitanja ili je nejasan jer navodi da se Jurica doselio odmah do Stanka ili da ga je pozvao na svoju zabavu, ne pokazujući razumijevanje posljedica.

Primjeri:

Jurica je bio njegov neprijatelj.

Jurica se doselio odmah do Tomičina najboljeg prijatelja.

Jurica je pozvao Stanka na svoju zabavu.

Jurica je bio pridošlica u susjedstvu.

Jurica je bio njegov prijatelj.

Neprijateljska pita – čestica 3

3. Napiši **jedan** sastojak za koji je Tomica mislio da će biti u neprijateljskoj piti.

Proces: pronalaženje izričito iskazanih informacija i prisjećanje na njih

1 – Prihvatljiv odgovor

Odgovor navodi (kišne) gliste ili kamenčiće kao sastojke.

NAPOMENA OCJENJIVAČIMA: Ne priznajte odgovore koji osim točnih odgovora sadrže BILO KOJU netočnu informaciju.

Odgovori:

kišne gliste

gliste

kamenčići

0 – Neprihvatljiv odgovor

Odgovor ne navodi nijedan od spomenutih sastojaka. Odgovor daje nejasan opis, ne spominjući ni jedan određeni sastojak, navodi netočan sastojak uz točan odgovor ili opisuje što bi se dogodilo onomu tko pojede pitu.

Primjeri:

kamenčići i zemlja

gliste i maline

odvratne stvari

tajni sastojci

stvari od kojih ti ispada kosa

Neprijateljska pita – čestica 5

5. Kako se Tomica osjećao kad je prvi put pomirisao neprijateljsku pitu? Objasni zašto se tako osjećao.

Proces: neposredno zaključivanje

2 – Potpuno razumijevanje

Odgovor pokazuje razumijevanje da je Tomica bio zbunjen zato što je mislio da bi neprijateljska pita trebala užasno mirisati ili da je Tomica bio iznenađen zato što je pita koju je njegov tata pripratio, zapravo, ukusno mirisala.

NAPOMENA OCJENJIVAČIMA: Učenici mogu izraziti Tomičine osjećaje zbunjenosti ili iznenađenja na različite načine.

Primjeri:

zbunjen jer je mislio da je pripravljena od odvratnih stvari

Nije razumio. Trebala bi mirisati užasno.

Bio je nesiguran. Neprijateljska pita trebala bi imati užasan miris.

iznenađen jer je mirisala veoma ukusno

1 – Djelomično razumijevanje

Odgovor pokazuje razumijevanje da je Tomica bio zbunjen ili iznenađen kad je prvi put namirisao neprijateljsku pitu, ali ne objašnjava zašto.

Primjeri:

zbunjen

Pitao se što se događa.

Ili odgovor objašnjava zašto neprijateljska pita nije mirisala onako kako je mislio da će mirisati, bez navođenja kako se osjećao.

Primjeri:

Neprijateljska pita ne bi trebala mirisati tako primamljivo.

Mislio je da će pita mirisati užasno [loše].

Mislio je da će mirisati užasno, ali nije.

0 – Nerazumijevanje

Odgovor ne navodi ni odgovarajući osjećaj niti objašnjenje.

Primjeri:

Namirisao je nešto jako ukusno. (*N. B. ovaj odgovor ne navodi osjećaj ili jasno objašnjenje zašto je Tomica bio zbunjen.*)

Bio je gladan.

Neprijateljska pita – čestica 6

6. Što je Tomica mislio da se može dogoditi ako njegov neprijatelj pojede neprijateljsku pitu? Napiši **jedan** primjer.

Proces: pronalaženje izričito iskazanih informacija i prisjećanje na njih

1 – Prihvatljiv odgovor

Odgovor navodi jedan od niže popisanih posljedica ako se pojede neprijateljsku pitu.

NAPOMENA OCJENJIVAČIMA: Zanimarite manje varijacije u fraziranju iz teksta, sve dok je jasno što se time želi reći.

Posljedice ako se pojede neprijateljsku pitu:

Kosa bi mu ispala.

Dah bi mu zaudarao.

Otišao bi.

Dogodilo bi se nešto loše. / Razbolio bi se (ili umro).

0 – Neprihvatljiv odgovor

Odgovor ne navodi ni jednu od navedenih riječi ili rečenica. Odgovor ponavlja riječi iz pitanja.

Primjeri:

Moglo bi mu se svidjeti.

Postao bi mu prijatelj.

Ništa se ne bi dogodilo.

Postao bi mu neprijatelj.

Neprijateljska pita – čestica 7

7. Koje je **dvije** stvari tata rekao Tomici da treba učiniti da bi neprijateljska pita djelovala?

Proces: pronalaženje izričito iskazanih informacija i prisjećanje na njih

2 – Potpuno razumijevanje

Odgovor navodi obje radnje koje čine da neprijateljska pita djeluje: 1) provesti dan sa svojim neprijateljem i 2) biti ljubazan prema njemu.

NAPOMENA OCJENJIVAČIMA: Svi odgovori koji izričito ne spominju količinu vremena koje bi trebalo provesti (jedan dan) ne priznaju se.

Primjeri:

biti ljubazan sa svojim neprijateljem cijeli dan
provesti cijeli dan s Juricom i biti fin
biti fin i igrati se s njim jedan dan
igrati se cijeli dan s Juricom i biti prijateljski nastrojen

1 – Djelomično razumijevanje

Odgovor navodi jednu radnju koju je tata rekao Tomici da učini.

Primjeri:

biti ljubazan
provesti jedan dan s njime
igrati se s njime i biti ljubazan

0 – Nerazumijevanje

Odgovor ne navodi točnu radnju koju je tata rekao Tomici da učini.

Primjeri:

igrati se s njime (*N. B. To nije jedna od stvari koju je tata rekao Tomici da učini i previše je nejasna parafraza za provesti dan s njime ili biti ljubazan.*)
prestati biti neprijatelji (*N. B. tata nije rekao Tomici da prestane biti Juričin neprijatelj niti mu je rekao da mu bude prijatelj.*)
pozvati ga na večeru
pojesti neprijateljsku pitu

Neprijateljska pita – čestica 9

9. Što je iznenadilo Tomicu nakon što je proveo dan s Juricom?

Proces: neposredno zaključivanje

1– Prihvatljiv odgovor

Odgovor pokazuje razumijevanje da je Tomica imao pozitivno iskustvo s Juricom. Odgovor može ukazivati na to da je uživao provodeći vrijeme s Juricom, da Jurica nije bio toliko loš koliko je Tomica očekivao, ili da su postali prijatelji.

Primjeri:

Zapravo se zabavljao s Juricom.

Slagali su se.

Jurica ipak nije bio tako loš.

Jurica je bio ljubazan.

Postali su prijatelji. Dan je bio dobar.

0 – Neprihvatljiv odgovor

Odgovor ne opisuje točno što je iznenadilo Tomicu.

Primjeri:

Tomica se iznenadio.

Jurica je namjeravao jesti neprijateljsku pitu.

Neprijateljska pita – čestica 14

14. Služeći se pročitanim tekstom, objasni zašto je, zapravo, Tomičin tata ispekao neprijateljsku pitu.

Proces: interpretiranje i povezivanje informacija i pojmova

1 – Prihvatljiv odgovor

Odgovor pokazuje razumijevanje da je plan Tomičina tate s neprijateljskom pitom bio da Tomica i Jurica postanu prijatelji.

NAPOMENA OCJENJIVAČIMA: U odgovoru ne mora biti izričito navedeno da ih je Tomičin tata natjerao da provode vrijeme zajedno da bi se dobilo bod.

Primjeri:

da budu prijatelji, a ne neprijatelji

On je želio da budu prijatelji.

da ih natjera da se igraju zajedno i da se sprijatelje

Htio je da budu prijatelji pa ih je natjerao da se igraju zajedno.

da prevari Tomicu, da bi tako uvidio da je Jurica ipak ljubazan (*N. B. To je prihvatljiva parafraza o dječacima koji postaju prijatelji.*)

0 – Neprihvatljiv odgovor

Odgovor ne daje odgovarajuće objašnjenje zašto je Tomičin tata doista ispekao neprijateljsku pitu. Odgovor može ukazivati na to da je Tomičin tata želio da dječaci provedu vrijeme zajedno, ne spominjući posebno planirani ishod, ili se općenito odnosi na to da Tomica nema neprijatelja, ne spominjući odnos između Tomice i Jurice.

Primjeri:

Natjerao je Tomicu da se igra s Juricom.

Da bi se međusobno upoznali.

Mislio je da će uspjeti i natjerati Juricu da ode.

Ispekao je pitu da ju sva trojica podijele.

Neprijateljska pita – čestica 15

15. Kakva je osoba Tomičin tata? Navedi iz priče primjer njegova ponašanja koji to pokazuje.

Proces: interpretiranje i povezivanje informacija i pojmova

2 – Potpuno razumijevanje

Odgovor opisuje jednu moguću karakternu osobinu Tomičina tate koja je ključna za njegovu ulogu u priči (npr., od pomoći, brižan, ljubazan, dobar, mudar, pametan, lukav, tajanstven). Osim toga odgovor pruža jedan primjer postupka Tomičina tate koji potkrepljuje tu osobinu.

NAPOMENA OCJENJIVAČIMA: Osobine se mogu izraziti dužim opisom umjesto jednom riječju.

Primjeri:

Bio je brižan jer je želio pomoći sinu da stekne prijatelja.

Bio je mudar u tome što je pronašao način da dječaci zavole jedan drugog.

On je bio osoba koja je znala čuvati tajne. Uspio je da Tomica ne sazna da je neprijateljska pita samo obična pita.

Bio je ljubazan. Htio je da se Tomica i Jurica slažu.

Tomičin je tata bio ljubazan. Smislio je plan da mu sin stekne prijatelja.

1 – Djelomično razumijevanje

Odgovor opisuje jednu moguću karakternu osobinu Tomičina tate koja je ključna za njegovu ulogu u priči (npr., od pomoći, brižan, mudar, pametan, lukav, tajanstven). Osobine su izražene dužim opisom umjesto jednom riječju.

Primjeri:

Bio je brižan.

Bio je ljubazan.

Bio je dobra osoba.

Bio je dobar tata.

Stalo mu je do sina.

Htio je pomoći Tomici.

Bio je pametan. Pripravio je pitu. (*N.B. „Pripravio je pitu” nije prikladan primjer pameti Tomičina tate.*)

0 – Nerazumijevanje

Odgovor ne daje odgovarajući opis karaktera Tomičina tate. Odgovor može navesti opću karakternu crtu Tomičina oca, koja nije potkrijepljena tekstom, ili nejasan opis, koji pokazuje ograničeno razumijevanje priče, bez daljnje potpore u tekstu.

Primjeri:

Tomičin je tata bio zao.

Bio je zbunjen. (N. B. *Taj odgovor opisuje Tomicu u priči.*)

Bio je kuhar. Ispekao je pitu. (N. B. *„Bio je kuhar” nije opis karaktera.*)

Ili odgovor daje samo primjer postupka Tomičina tate bez navođenja karakterne osobine.

Primjeri:

Natjerao je Tomicu da misli da će plan s neprijateljskom pitom uspjeti.

Držao je recept u tajnosti. [Tajio je recept.]

Rekao je Tomici da se ide igrati s Juricom.

Neprijateljska pita – čestica 16

16. Što možeš naučiti iz ove priče?

Proces: preispitivanje i procjenjivanje sadržaja, jezika i tekstnih elemenata

1– Prihvatljiv odgovor

Odgovor daje procjenu glavne poruke ili teme priče, koja potvrđuje važnost toga da se odnosu da mogućnost da raste prije nego se odluči je li netko tvoj prijatelj, ili ukazuje na to da je moguće promijeniti ono što osjećamo prema drugome.

Primjeri:

Ne sudi nikoga prije nego što ga upoznaš.

Možeš steći prijatelja ako dopustiš da se stvori (razvije) prijateljstvo.

Tvoj neprijatelj može ti postati prijatelj.

Pokušaj zavoljeti svojeg neprijatelja. Mogao bi ti postati prijatelj.

0 – Neprihvatljiv odgovor

Odgovor ne daje moguću procjenu glavne poruke ili teme priče. Odgovor navodi glavnu poruku koja je previše općenita ili se ne odnosi na ključnu poruku priče.

Primjeri:

Budite ljubazni prema svima.

Ne biste trebali imati neprijatelje. (N. B. *To je netočna generalizacija glavne poruke.*)

Nemojte jesti neprijateljsku pitu.

Nije lijepo nikoga isključiti iz svoje zabave.

Planiranje jednodnevnoga pješaćenja

- ❗ Odaberite neko mjesto koje će biti zabavno i zanimljivo. Ako idete skupno, pri odabiru mjesta mislite na svakoga člana skupine.
- ❗ Raspitajte se o udaljenosti i koliko bi vremena trebalo da je se prijeđe.
- ❗ Provjerite vremenske uvjete i prognozu i odjenite se u skladu s njima.
- ❗ Ne nosite previše prtljage. Neka stvari koje ćete ponijeti ne budu preteške (pogledajte popis).

Popis prtljage

- ☐ Dovoljno vode – kako ne biste bili žedni
- ☐ Hrana – visokoenergetske grickalice za užinu ili ponesite hladni ručak
- ☐ Pribor za prvu pomoć – u slučaju žuljeva, oguljotina i ogrebotina
- ☐ Zaštita od kukaca – za zaštitu od uboda (na primjer, krpelja, pčela, komaraca i muha)
- ☐ Rezervne čarape – noge se mogu smočiti
- ☐ Zviždaljka – važna ako idete sami, tri kratka zvižduka znače da ste u nevolji i da trebate pomoć
- ☐ Karta i kompas – vrlo važni na zahtjevnijim stazama

Sigurnost tijekom jednodnevnoga pješaćenja

- ❗ **Krenite rano.** Tako ćete imati dovoljno vremena za uživanje u pješaćenju i još se uvijek vratiti prije mraka.
- ❗ **Držite se označenih staza** osim ako poznajete to područje.
- ❗ **Odredite umjeren tempo.** Ne pješaćite prebrzo kako biste sačuvali snagu. Kada ste u skupini, ne hodajte brže od najsporijega člana skupine.
- ❗ **Pazite kuda hodate.** Uočite prepreke o koje se možete spotaknuti, poput kamenja, hrpe lišća i granja. Budite oprezni na skliskim područjima. Ako trebate ući u vodu, provjerite koliko je duboka.

❗ Pripazite na divlje životinje

Pazite gdje gazite kada podizete grane ili kamenje i prije nego što sjednete. Nikada ne prilazite životinjama u divljini. One možda izgledaju slatko i bezopasno, ali mogu se ponašati nepredvidljivo i vrlo zaštitnički prema svome teritoriju.

VAŽNO: Recite nekome kamo idete pješaćiti i kada se planirate vratiti. To može biti od pomoći ako se što dogodi i nađete se u nevolji. Po povratku se javite toj osobi.

Najvažnije od svega, ne zaboravite se dobro zabaviti na jednodnevnome pješaćenju. Uživate u boravku na otvorenome. Pogledajte sve zanimljivo oko sebe. Upoznajte nova mjesta, biljke i životinje. Uočite ljepotu krajolika i prirode, a usput se zdravo razgibajte!

Otkrijte zabavu jednodnevnoga pješaćenja

Tražite što biste zabavno i zanimljivo radili kod kuće ili na odmoru?

Jedan od najboljih načina za uživanje u prirodi je pješaćenje, a najpopularniji je oblik jednodnevnog izlet. Za to ne treba mnogo vremena ni bilo kakva posebna oprema.

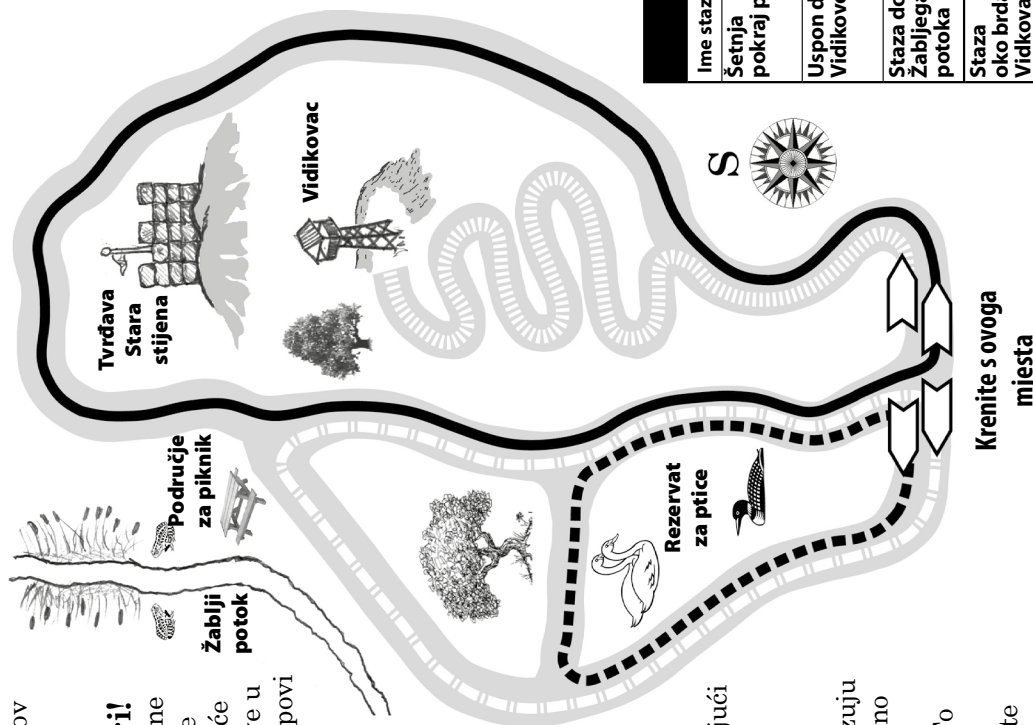
Brdo Vidikovac
Pješačenje puno avantura

planinarskih staza. Ovisi o vama!

Pješaćenje vas može odvesti na mjesta koja ne možete vidjeti ni na koji drugi način. Možete otići u prekrasne krajeve i otkriti zadivljujuće pogledе. Ili možete posjetiti zabačene krajeve u kojima se možda nalaze skrivene doline, slapovi ili spilje. Pješaćenje vam pruža priliku da vidite biljke, ptice i životinje koje žive u divljini. Čak biste mogli vidjeti i ostatke nastamba ili stvari koje su pripadale ljudima koji su živjeli u davniini.

formi! Hodanje je odličan način tijelovježbe pa će vam redovito pješčenje pomoći da ostanete zdravi. Ono vam pruža vrijeme za razmišljanje, a može biti i opuštajuće. Pješčenje je sjajan način da provedete vrijeme s prijateljima i obitelji ili da provedete malo vremena sami, proučavajući prirodu i uživajući u njoj.

Karta brda Vidikovac i legenda karte prikazuju na koji način možete organizirati jednodnevno pješaćenje u kojem biste najviše uživali te različite stvari koje možete vidjeti i raditi. To vam može dati ideju za jednodnevni izlet u slučaju da u blizini mjesta gdje živate poželite pronaći mjesto za pješaćenje.

***Odaberite
stazu kojom
ćete ići!***

**Isprobajte neki od naših prijedloga ili
smislite vlastitu stazu.**

Legenda				
Ime staze	Staza	Vrijeme	Težina	Opis
Šetnja pokraj ptica		2 sata	Lagano, pristup za invalide	Napravite krug oko rezervata za ptice
Uspon do Vidikovca		Od 2 do 2,5 sata u jednom snjegu	Teško	Uspnite se na brdo Vidikovac i uživajte u pogledu
Staza do Žabljega potoka		3 sata	Srednje	Otpješačite do podružja za plinik pokraj Žabljega potoka
Staza oko brda Vidikovac		5 sati	Srednje	Pješačite oko brda Vidikovac, do tvrđave Stara stijena

Pitanja Otkrijte zabavu jednodnevnoga pješaćenja

Izvadi letak s naslovom *Otkrijte zabavu jednodnevnoga pješaćenja*.

Pitanja iz ovoga dijela odnose se na taj letak.

Podigni ruku ako nemaš letak.

1. Koja je glavna poruka o pješaćenju koju možeš pronaći u ovome letku?

(A) Pješaćenje je skupo i opasno.

(B) Pješaćenje je najbolji način da se vide životinje.

★ (C) Pješaćenje je zdravo i zabavno.

(D) Pješaćenje je samo za stručnjake.

2. Navedi dvije zanimljive stvari za koje se u letku kaže da ih možeš vidjeti ako provedeš dan pješaćeci.

1.

2.

3. Koje dvije stvari navedene u letku trebaš imati na umu kada pješaćiš u skupini?

1.

2.

★ Točan odgovor.

4. U kojem dijelu letka piše da se trebaš odjenuti u skladu s vremenskim uvjetima?
- (A) Otkrijte zabavu jednodnevnoga pješaćenja
- ★ (B) Planiranje jednodnevnoga pješaćenja
- (C) Popis prtljage
- (D) Sigurnost tijekom jednodnevnoga pješaćenja

Pogledaj dio s naslovom *Popis prtljage*. Odgovori na 5. i 6. pitanje koristeći se njime.

5. Zašto na pješaćenje trebaš ponijeti rezervne čarape?

- ★ (A) noge se mogu smočiti
- (B) može zahladnjati
- (C) u slučaju žuljeva
- (D) za prijatelja

Popis prtljage

- ☐ Dovoljno vode – kako ne biste bili žedni
- ☐ Hrana – visokoenergetske grickalice za užinu ili ponesite hladni ručak
- ☐ Pribor za prvu pomoć – u slučaju žuljeva, oguljotina i ogrebotina
- ☐ Zaštita od kukaca – za zaštitu od uboda (na primjer, krpelja, pčela, komaraca i muha)
- ☐ Rezervne čarape – noge se mogu smočiti
- ☐ Zviždaljka – važna ako idete sami, tri kratka zvižduka znače da ste u nevolji i da trebate pomoć
- ☐ Karta i kompas – vrlo važni na zahtjevnijim stazama

6. Što trebaš učiniti ako se tijekom pješaćenja nađeš u nevolji?

- (A) pojesti visokoenergetske grickalice za užinu
- ★ (B) tri puta zazviždati
- (C) nanijeti više sredstva za zaštitu od kukaca
- (D) vikati upomoć što glasnije možeš

★ **Točan odgovor.**

Pogledaj dio s naslovom *Sigurnost tijekom jednodnevnoga pješaćenja*.
Odgovori na 7. i 8. pitanje koristeći se njime.

7. Što trebaš učiniti da se ne bi prebrzo umorio?

- (A) rano krenuti
- (B) držati se označenih staza
- ★ (C) odrediti umjeren tempo
- (D) paziti kuda hodaš

Sigurnost tijekom jednodnevnoga pješaćenja

! **Krenite rano.** Tako ćete imati dovoljno vremena za uživanje u pješaćenju i još se uvijek vratiti prije mraka.

! **Držite se označenih staza** osim ako poznajete to područje.

! **Odredite umjeren tempo.** Ne pješaćite prebrzo kako biste sačuvali snagu. Kada ste u skupini, ne hodajte brže od najsporijega člana skupine.

! **Pazite kuda hodate.** Uočite prepreke o koje se možete spotaknuti, poput kamenja, hrpe lišća i grinja. Budite oprezni na skliskim područjima. Ako trebate ući u vodu, provjerite koliko je duboka.

! **Pripazite na divlje životinje.** Pazite gdje gazite kada podižete grane ili kamenje i prije nego što sjednete. Nikada ne prilazite životinjama u divljini. One možda izgledaju slatko i bezopasno, ali mogu se ponašati nepredvidljivo i vrlo zaštitnički prema svome teritoriju.

VAŽNO: Recite nekome kamo idete pješaćiti i kada se planirate vratiti. To može biti od pomoći ako se što dogodi i nadete se u nevolji. Po povratku se javite toj osobi.

8. Zašto je važno reći nekome kada se planiraš vratiti s pješaćenja?

★ **Točan odgovor.**

Upotrijebi podatke koje si pročitao u dijelu *Brdo Vidikovac* kako bi odgovorio na pitanja od 9. do 12.

9. Koju bi stazu odabrao ako želiš najmanje pješaćiti?

- ✱ (A) šetnja pokraj ptica
- (B) uspon do Vidikovca
- (C) staza do Žabljega potoka
- (D) staza oko brda Vidikovac

10. Koji od navedenih ljudi bi se najlakše uspeli do Vidikovca?

- (A) ljudi koji žure
- (B) ljudi s malom djecom
- (C) ljudi koji vole promatrati ptice
- ✱ (D) ljudi koji su u formi i snažni

✱ Točan odgovor.

11. Koje dvije stvari možeš naučiti proučavajući legendu karte?

1.

2.

12. Upotrijebi kartu brda Vidikovac i legendu karte da bi isplanirao pješaćenje.

Znakom x označi koju bi stazu ti odabrao.

_____ šetnja pokraj ptica

_____ uspon do Vidikovca

_____ staza do Žabljega potoka

_____ staza oko brda Vidikovac

Navedi dva razloga iz letka zbog kojih si odabrao baš tu stazu.

1.

2.

Jednodnevno pješaćenje – čestica 2

2. Navedi dvije zanimljive stvari za koje se u letku kaže da ih možeš vidjeti ako provedeš dan pješaćeći.

Proces: pronalaženje izričito iskazanih informacija i prisjećanje na njih

1 – Prihvatljiv odgovor

U odgovoru su navedene dvije zanimljivosti spomenute u tekstu. Vidi navedeni popis za očekivane zanimljivosti.

0 – Neprihvatljiv odgovor

Odgovor navodi manje od dvije zanimljivosti spomenute u tekstu. Odgovor može biti neodređen ili neprikladan.

Primjeri:

Nove i uzbudljive stvari.

Komplet prve pomoći i nove stvari.

Zanimljivosti spomenute u tekstu koje možete vidjeti na jednodnevnome pješaćenju

NAPOMENA OCJENJIVAČIMA: Odgovor mora sadržavati dva prihvatljiva primjera s navedenog popisa.

Primjeri:

biljke /priroda

ptice / životinje / divlje životinje / priroda

spilje

slapovi

skrivena dolina

tvrđave

ostaci nastamba

bilo koja od lokacija na karti (npr., Vidikovac, područje za piknik, Žablji potok)

prekrasni krajevi

nova mjesta

zadivljujući pogledi

Jednodnevno pješaćenje – čestica 3

3. Koje dvije stvari navedene u letku trebaš imati na umu kada pješaćiš u skupini?

Proces: interpretiranje i povezivanje informacija i pojmova

2 – Potpuno razumijevanje

U odgovoru se navode dva savjeta kod pješaćenja u skupini; jedna o sposobnosti, a druga o interesima članova grupe.

Primjeri sposobnosti:

Svatko bi to trebao moći učiniti.

Hodajte samo onoliko brzo koliko ide najsporija osoba u grupi.

Odaberite stazu koja odgovara svima. [sposobnost]

Primjeri zanimljivosti:

Odaberite stazu koja odgovara svima. [interes]

Svima bi trebalo biti zabavno i zanimljivo.

Uzmite u obzir svakoga pri odlučivanju kamo ići.

NAPOMENA OCJENJIVAČIMA: Oba točna odgovora mogu se nalaziti u istoj rečenici. Odgovor „odgovara svima” može se koristiti samo jednom: za sposobnost ili za zanimljivost.

1 – Djelomično razumijevanje

U odgovoru se navodi samo jedan savjet kod pješaćenja u skupini, koji uzima u obzir ili sposobnost ili interese članova skupine.

0 – Nerazumijevanje

Odgovor ne daje točan ili prihvatljiv savjet za pješaćenje u skupini. Navodi općenit savjet, koji nije specifičan za pješaćenje u skupini, ili savjet za skupinu koji ne proizlazi iz letka.

Primjeri:

Pripremite pribor za prvu pomoć.

Ostanite u svojoj grupi.

Uvijek recite komu kada planirate završiti s izletom.

Jednodnevno pješaćenje – čestica 8

8. Zašto je važno reći komu kada se planiraš vratiti s pješaćenja?

Proces: neposredno zaključivanje

1 – Prihvatljiv odgovor

Odgovor pokazuje razumijevanje da tko može pomoći u slučaju da se što dogodi (npr., nađeš se u nevolji ili se izgubiš) i ne vratiš se na vrijeme.

Primjeri:

Jer ako se ne vratiš na vrijeme, netko će znati da nešto nije u redu i potražiti će pomoć.

U slučaju da se izgubiš.

0 – Neprihvatljiv odgovor

Odgovor može dati razlog koji ne pokazuje razumijevanje potencijalne opasnosti ako se osoba ne vrati s pješaćenja na vrijeme (izgubio se ili je u nevolji), ili može dati netočan ili neprikladan razlog.

Primjeri:

Tako će znati kada ćeš se vratiti.

Tako da znaju gdje si.

Tako će znati da se nisi izgubio.

Jednodnevno pješaćenje – čestica 11

11. Koje dvije stvari možeš naučiti proučavajući legendu karte?

Proces: preispitivanje i procjenjivanje sadržaja, jezika i tekstnih elemenata

2 – Potpuno razumijevanje

Odgovor uključuje bilo koje dvije specifične ili općenite informacije koje se mogu saznati proučavanjem legende karte, kako je navedeno u popisu koji slijedi.

1 – Djelomično razumijevanje

Odgovor uključuje samo jednu specifičnu ili općenitu informaciju koju se može saznati proučavanjem legende karte, kako je navedeno u popisu koji slijedi.

0 – Nerazumijevanje

Odgovor ne uključuje nikakve točne ili relevantne specifične ili općenite informacije koje se mogu saznati proučavanjem legende karte.

Primjeri:

Kako koristiti kartu.

Odakle započeti rute.

Stvari koje se mogu saznati proučavajući legendu karte

NAPOMENA OCJENJIVAČIMA: Odgovor mora sadržavati dva prihvatljiva primjera s navedenog popisa.

Primjeri:

koliko traje pješaćenje za svaku stazu

stupanj težine svake staze

simboli za svaku stazu (put kojim treba krenuti / kojim putem krenuti / gdje se nalazi)

opis svake staze

koja mi staza odgovara / najbolje mjesto kamo otići

što je najkraće, najduže ili najizazovnije (ili bilo koje specifične činjenice o određenoj stazi iz tablice)

Jednodnevno pješaćenje – čestica 12

12. Upotrijebi kartu brda Vidikovac i legendu karte da bi isplanirao pješaćenje.

Znakom x označi koju bi stazu ti odabrao.

_____ šetnja pokraj ptica

_____ uspon do Vidikovca

_____ staza do Žabljega potoka

_____ staza oko brda Vidikovac

Navedi dva razloga iz letka zbog kojih si odabrao baš tu stazu.

Proces: interpretiranje i povezivanje informacija i pojmova

2 – Potpuno razumijevanje

NAPOMENA OCJENJIVAČIMA: Morat ćete se osloniti na tekst, na značajke karte i legende karte da biste utvrdili odgovara li razlog odabranoj stazi.

Odgovor ukazuje na odabir staze i navodi dva razloga za odabir staze koja proizlaze iz teksta. Imajte na umu da razlozi moraju biti prikladni za odabranu stazu

ili staze (npr., „Volim divlje životinje”, nije primjeren razlog za stazu uspon do Vidikovca). Razlozi se mogu odnositi na tekst u legendi karte ili na prikaz karte.

Primjeri:

Šetnja pokraj ptica. To je najjednostavnija i najkraća šetnja i možete promatrati ptice.

Uspón do Vidikovca. Mislim da bih imao najbolje poglede i da je to najizazovniji izlet.

Staza Žablji potok. Možete otići na piknik. Možete stati na putu i vidjeti ptice u njihovu rezervatu.

Staza oko brda Vidikovac. Možete proći pokraj stare tvrđave. Dulje je, pa možete uživati u više zanimljivih stvari.

1 – Djelomično razumijevanje

Odgovor označava odabir staze i pruža samo jedan razlog za odabir staze.

Ili navodi dva razloga koji se, u osnovi, odnose na istu značajku.

Primjer:

Šetnja pokraj ptica. Traje dva sata. Najkraća je.

0 – Nerazumijevanje

Odgovor ne ukazuje na odabir staze. Razlog za odabir staze suviše je općenit, nejasan, netočan ili ne odgovara odabiru.

Primjeri:

Volim šetati.

Izgleda zanimljivo/zabavno.

Šetnja pokraj ptica. To je najduža staza.

Mogu uživati u prirodi.

Mogu se malo razgibati.

Tajna DIVOVSKEGA zuba

Fosil je ostatak bilo kojega bića ili biljke koja je živjela na Zemlji prije mnogo, mnogo godina. Ljudi već tisućama godina nalaze fosile u stijenama i liticama i uz jezera. Danas znamo da neki od tih fosila pripadaju dinosaurima.

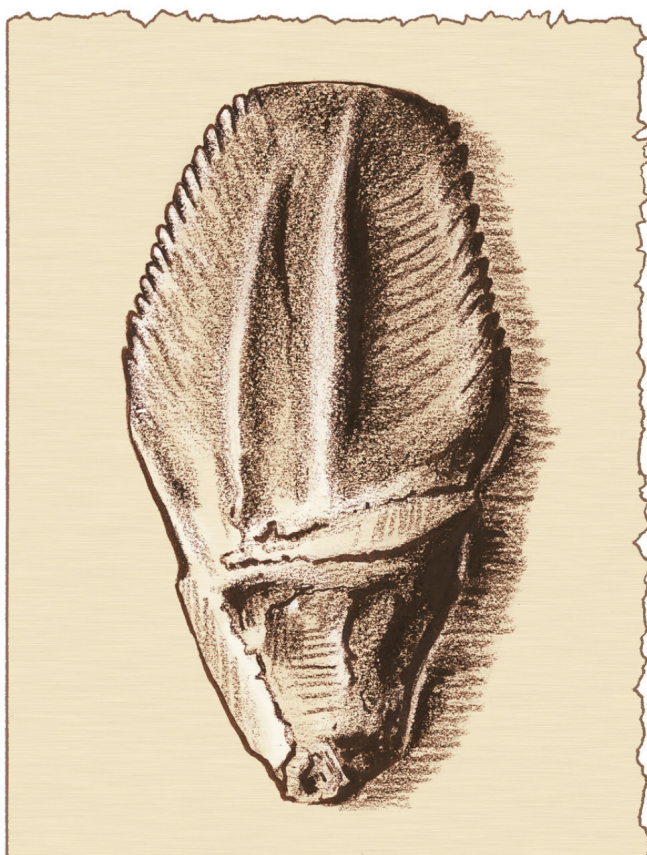
Nekada davno ljudi koji su nalazili velike fosile nisu znali što su oni zapravo. Neki su mislili da velike kosti pripadaju golemim životinjama koje su vidjeli ili o kojima su čitali, poput nilskih konja ili slonova. No neke kosti koje su ljudi nalazili bile su prevelike da bi pripadale i najvećemu nilskom konju ili slonu. Te goleme kosti navele su neke ljude da vjeruju u divove.

Prije više stotina godina u Francuskoj čovjek koji se zvao Bernard Palissy imao je drugu ideju. Bio je poznati lončar. Dok je izrađivao svoje lonce, pronalazio je mnogo sićušnih fosila u glini. Proučio je fosile i zapisao da su oni ostatci živih bića. To nije bila nova ideja. No Bernard Palissy također je napisao i da neka od tih stvorenja više ne žive na zemlji. Ona su u potpunosti nestala. Izumrla su.

Je li Bernard Palissy nagrađen za svoje otkriće? Ne! Zbog svojih je ideja zatvoren.

Kako je vrijeme prolazilo, neki su ljudi postajali otvoreniji prema novim idejama o tome kako je svijet mogao izgledati davno prije.

Tada, dvadesetih godina 19. stoljeća, u Engleskoj je pronađen ogroman fosil zuba. Smatralo se da je Mary Ann Mantell, supruga stručnjaka za fosile Gideona Mantella, dok je šetala, vidjela nešto što je izgledalo kao ogroman kameni zub. Mary Ann Mantell znala je da je veliki zub fosil te ga je odnijela kući suprugu.

Kada je Gideon Mantell prvi put vidio fosil zuba, pomislio je da on pripada biljojedu jer je bio plosnat i imao je nabore. Zub je bio potrošen od žvakanja hrane. Bio je velik gotovo kao slonov zub. Međutim, ničim drugim nije mu nalikovao.

Skica fosila zuba u prirodnoj veličini

Gideon Mantell procijenio je da su komadići stijene zalijepljeni za zub vrlo stari. Znao je da je to vrsta stijene poput onih na kojima su nađeni fosili gmazova. Je li zub mogao pripadati divovskom gmazu, biljojedu koji je žvakao svoju hranu, vrsti gmaza koja više ne živi na zemlji?

Gideon Mantell doista je bio zbunjen velikim zubom. Ni jedan gmaz za kojega je znao nije žvakao svoju hranu. Gmazovi svoju hranu gutaju i zbog toga njihovi zubi nisu istrošeni. To je bila tajna.

Gideon Mantell odnio je zub u muzej u Londonu i pokazao ga drugim znanstvenicima. Nitko se nije složio s Gideonom Mantellom u mišljenju da bi to mogao biti zub divovskoga gmaza.

Gideon Mantell pokušao je pronaći gmaza koji je imao zub sličan divovskom zubu. Dugo nije mogao ništa pronaći. Onda je jednoga dana upoznao znanstvenika koji je proučavao iguane. Iguana je veliki gmaz biljojed koji živi u Srednjoj i Južnoj Americi. Može narasti skoro dva metra. Znanstvenik je Gideonu Mantellu pokazao iguanin zub. Napokon! Postojao je zub živućega gmaza koji je sličio tajanstvenomu zubu, samo što je fosil zuba bio puno, puno veći.

Iguana

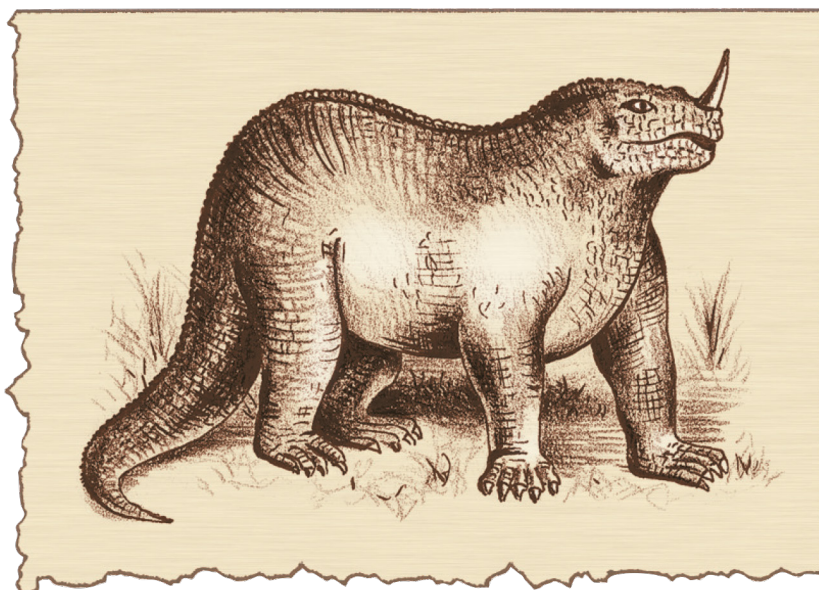

Crtež iguanina zuba
u stvarnoj veličini iz
bilježnice Gideona
Mantella

Sada je Gideon Mantell vjerovao da je fosil zuba pripadao životinji koja je sličila iguani, samo što nije bila duga dva metra. Gideon Mantell vjerovao je da je duga trideset metara. Nazvao je to stvorenje iguanodon. To znači „iguanin zub”.

Gideon Mantell nije imao cijeli kostur iguanodona. No iz kostiju koje je skupio tijekom godina pokušao je otkriti kako bi on mogao izgledati. Smatrao je da kosti pokazuju kako je to stvorenje hodalo na sve četiri noge. Mislio je da je šiljata kost bila rog. Nacrtao je iguanodona s rogom na nosu.

Kako je Gideon Mantell zamišljao izgled iguanodona

Mnogo godina kasnije pronađeno je nekoliko cjelovitih kostura iguanodona. Bili su dugi svega devet metara. Kostiju pokazuju da je ponekad hodao i na stražnjim nogama. Ono što je Gideon Mantell smatrao rogom na nosu zapravo je bio šiljak na „palcu“! Na temelju tih otkrića znanstvenici su promijenili svoje ideje o tome kako je izgledao iguanodon.

Gideon Mantell napravio je nekoliko pogriješaka. No istodobno je došao do važnoga otkrića. Od one prve ideje da fosil pripada gmazu biljojedu, proveo je mnogo godina prikupljajući činjenice i dokaze u prilog svojim idejama. Oprezno postavljajući pretpostavke tijekom istraživanja, Gideon Mantell bio je među prvima koji su pokazali da su nekad davno na zemlji živjeli divovski gmazovi. I da su izumrli.

Stotinama godina prije toga Bernard Palissy bačen je u zatvor jer je tvrdio gotovo istu stvar. Ali Gideon Mantell se proslavio. Njegovo je otkriće potaknulo ljude da saznaju više o tim golemim gmazovima.

Godine 1842. znanstvenik po imenu Richard Owen zaključio je da ti izumrli gmazovi trebaju imati svoje vlastito ime. Nazvao ih je *Dinosauria*. To znači „zastrašujuće veliki gušter“. Danas ih zovemo dinosauri.

Kako danas znanstvenici zamišljaju izgled iguanadona

Priča *Tajna divovskoga zuba* preuzeta je iz knjige *Dinosaur Hunters* © 1989., autorice Kate McMullan i nositeljice autorskih prava. Izdavač: Random House Books for Young Readers. Sva prava pridržana. Korišteno uz dozvolu. Ilustracije: Jennifer Moher i Steven Simpson, © 2010. IEA.

Pitanja Tajna divovskoga zuba

1. Što je fosil?

- ☐ (A) površina stijena i litica
- ☐ (B) kosti diva
- ☒ (C) ostatci vrlo starih živih bića
- ☐ (D) zubi slonova

2. Zašto su, prema pročitanoj tekstu, neki ljudi u davnoj prošlosti vjerovali u divove?

3. Gdje je Bernard Palissy pronalazio fosile?

- ☐ (A) na liticama
- ☒ (B) u glini
- ☐ (C) uz rijeku
- ☐ (D) na putu

★ Točan odgovor.

4. Koja je bila nova ideja Bernarda Palissyja?

5. Zašto je Bernard Palissy zatvoren?

- ★ (A) Ljudi nisu bili otvoreni za nove ideje.
- (B) Ukrao je ideje od Gideona Mantella.
- (C) Ostavio je sićušne fosile u lončariji.
- (D) U Francuskoj je proučavanje fosila bilo zabranjeno.

6. Tko je u Engleskoj pronašao fosil zuba?

- (A) Bernard Palissy
- ★ (B) Mary Ann Mantell
- (C) Richard Owen
- (D) Gideon Mantell

★ **Točan odgovor.**

7. Što je Gideon Mantell znao o gmazovima da ga je fosil zuba toliko zbunjivao?

- (A) Gmazovi nemaju zube.
- (B) Gmazovi su pronađeni ispod stijena.
- (C) Gmazovi su živjeli u davnoj prošlosti.
- ★ (D) Gmazovi gutaju svoju hranu.

8. Gideon Mantell smatrao je da je zub mogao pripadati različitim vrstama životinja. Ispunite tablicu koja prikazuje zašto je tako mislio.

	Vrsta životinje	Zašto je tako mislio
	biljojed	Zub je bio plosnat i naboran
 1	golema životinja	
 1	gmaz	

★ Točan odgovor.

9. Zašto je Gideon Mantell odnio zub u muzej?
- (A) da bi pitao pripada li fosil muzeju
 - (B) da bi dokazao da je stručnjak za fosile
 - ★ (C) da bi čuo što znanstvenici misle o njegovoj ideji
 - (D) da bi ga usporedio s drugim zubima u muzeju

10. Znanstvenik je Gideonu Mantellu pokazao iguanin zub. Zašto je Gideonu Mantellu to bilo važno?

11. Čime se Gideon Mantell koristio da bi otkrio kako je izgledao iguanodon?

- ★ (A) kostima koje je prikupio
- (B) idejama drugih znanstvenika
- (C) slikama iz knjiga
- (D) zubima drugih gmazova

★ **Točan odgovor.**

12. Pogledaj dvije slike iguanodona. Što pomoću njih možeš zaključiti?

13. Kasnija otkrića pokazala su da je Gideon Mantell pogriješio u vezi s izgledom iguanodona. Ispuni prazna mjesta u tablici.

	Kako je izgledao iguanodon prema mišljenju Gideona Mantella	Kako je izgledao iguanodon prema mišljenju današnjih znanstvenika
	Iguanodon je hodao na četiri noge.	
		Iguanodon je imao šiljak na palcu.
	Iguanodon je bio dug 30 metara.	

14. Što je pronađeno, a pokazalo je da je Gideon pogriješio u svezi s izgledom iguanodona?

- Ⓐ više zuba fosila
- Ⓑ znanstveni crteži
- Ⓒ živi iguanodoni
- ★ Ⓓ cijeli kosturi

Zaštićeno autorskim
pravima IEA-a.

Ispitni zadatci ne smiju se koristiti
u komercijalne svrhe bez izričitog
dopuštenja IEA-a.

★ **Točan odgovor.**

Tajna divovskoga zuba – čestica 2

2. Zašto su, prema pročitanome tekstu, neki ljudi u davnoj prošlosti vjerovali u divove?

Proces: neposredno zaključivanje

1 – Prihvatljiv odgovor

Odgovor pokazuje razumijevanje da su nekad davno ljudi vjerovali u divove jer su nalazili ogromne kosti/kosture/fosile.

Napomena ocjenjivaču: Neki učenici koriste riječ „divovski” kao sinonim za „velik” ili „golem”. Takav odgovor bi se trebao prihvatiti jedino kada je značenje jasno.

Primjeri:

Nalazili su kosti koje su bile prevelike da bi pripadale bilo kojoj životinji koju su poznavali.

Nalazili su divovske kosti koje su bile prevelike da bi bile od najvećeg nilskog konja.

Nalazili su zaista velike kosti.

Kosti su bile toliko velike da su morale biti od divova.

0 – Neprihvatljiv odgovor

Odgovor ne pokazuje razumijevanje da su nekad davno ljudi vjerovali u divove jer su nalazili ogromne kosti/kosture/fosile.

Primjeri:

Divovi su zaista veliki.

Nalazili su divovske kosti. (*Obratite pozornost na to da je upotreba riječi „divovske” dvosmislena.*)

Nalazili su stvari koje su morale pripadati divovima.

Nalazili su kosti dinosaura.

Nalazili su kosti divova.

Tajna divovskoga zuba – čestica 4

4. Koja je bila nova ideja Bernarda Palissyja?

Proces: interpretiranje i povezivanje informacija i pojmova

1 – Prihvatljiv odgovor

Odgovor pokazuje razumijevanje da je Palissyjeva nova ideja bila da su neki fosili pripadali životinjama koje više nisu živjele na Zemlji, potpuno su nestale ili su izumrle.

Primjeri:

Fosili su mogli biti od izumrlih životinja.

Neki su pripadali stvorenjima koja više ne žive na Zemlji. (Nap. prev.: „Neki” se odnosi na fosile iz prethodnog pitanja br. 3.)

Njegova je ideja bila da su neke životinje potpuno nestale!

0 – Neprihvatljiv odgovor

Odgovor ne pokazuje razumijevanje Palissyjeve nove ideje. Možda se odnosi na Palissyjevu ideju da su fosili nekoć pripadali živim stvorenjima ili navodi samo koju činjenicu o Palissyjevu poslu.

Primjeri:

Fosili su nastali od ostataka živih bića.

Gmazovi su izumrli.

Pronašao je fosile u svojoj glini.

Bio je poznat keramičar.

Proučavao je fosile.

Tajna divovskoga zuba – čestica 8

8. Gideon Mantell mislio je da je zub mogao pripadati različitim vrstama životinja. Ispuni tablicu da pokažeš zašto je tako mislio.

Vrsta životinje	Zašto je tako mislio
biljojed	zub je bio plosnat i naboran
golemo biće	
gmaz	

Proces: interpretiranje i povezivanje informacija i pojmova

NAPOMENA OCJENJIVAČIMA: Svaki od dva dijela ove čestice bodovat će se zasebno u pripadajućim poljima za bodovanje.

Cijela čestica, s prihvatljivim odgovorima za svaki od dva dijela, i odgovarajući blokovi kodiranja trebali bi izgledati ovako:

Vrsta životinje	Zašto je tako mislio
biljojed	zub je bio plosnat i naboran
golemo biće	odgovor navodi veličinu fosilnog zuba (velik kao zub slona)
gmaz	Odgovor ukazuje na sljedeće: 1) stijena u kojoj je nađen bila je takve vrste stijene gdje su pronađeni fosili gmazova / pronađen je gdje su živjeli gmazovi, ili: 2) fosilni zub bio je sličan / izgledao je kao zub iguane / gmaza.

→	1
	0
	8
	9
→	1
	0
	8
	9

GOLEMO BIĆE

1 – Prihvatljiv odgovor

Odgovor pokazuje razumijevanje karakteristika koje ukazuju na to da je fosilni zub mogao pripadati divovskomu biću.

Vrsta životinje	Zašto je tako mislio
biljojed	zub je bio plosnat i naboran
golemo biće	odgovor navodi veličinu fosilnog zuba (velik kao zub slona)
gmaz	Odgovor ukazuje na sljedeće: 1) stijena u kojoj je nađen bila je takve vrste stijene gdje su pronađeni fosili gmazova / pronađen je gdje su živjeli gmazovi, ili: 2) fosilni zub bio je sličan / izgledao je kao zub iguane / gmaza.

0 – Neprihvatljiv odgovor

Odgovor pokazuje razumijevanje karakteristika koje ukazuju na to da je fosilni zub mogao pripadati divovskomu stvorenju. Odgovor se može odnositi na tekst na početku odlomka o fosilima općenito, a ne na Gideonove hipoteze o fosilnome zubu.

Primjeri:

Neki su mislili da velike kosti potječu od velikih životinja.

Bio je dotrajao.

Izgledao je kao slonov zub. (*N. B. To je netočan odgovor. U tekstu se kaže: „ničim drugim mu nije nalikovao”.*)

GMAZ

1 – Prihvatljiv odgovor

Odgovor pokazuje razumijevanje osobina koje ukazuju na to da je fosilni zub mogao pripadati gmazu.

Vrsta životinje	Zašto je tako mislio
biljojed	zub je bio plosnat i naboran
golemo biće	odgovor navodi veličinu fosilnog zuba (velik kao zub slona)
gmaz	Odgovor ukazuje na sljedeće: 1) stijena u kojoj je nađen bila je takve vrste stijene gdje su pronađeni fosili gmazova / pronađen je gdje su živjeli gmazovi, ili: 2) fosilni zub bio je sličan / izgledao je kao zub iguane / gmaza.

0 – Neprihvatljiv odgovor

Odgovor ne pokazuje razumijevanje osobina koje ukazuju na to da je fosilni zub mogao pripadati gmazu.

Primjeri:

Jede biljke.

Gmazovi su gutali hranu.

Tajna divovskoga zuba – čestica 10

10. Zašto je Gideonu Mantellu bilo važno to što je vidio zub iguane?

Proces: interpretiranje i povezivanje informacija i pojmova

1 – Prihvatljiv odgovor

Odgovor pokazuje razumijevanje da je zub iguane pružio dokaze koji podržavaju teoriju Gideona Mantella da je fosilni zub možda pripadao divovskom gmazu.

Primjeri:

Zub iguane pokazao je da bi njegov fosil mogao biti gmazov.

Pomoglo mu je saznati kojoj vrsti životinje pripada zub.

Zub je dokazao da je bio u pravu.

To mu je dalo dokaz za ono što je cijelo vrijeme mislio.

Ili odgovor pokazuje općenitije razumijevanje da je zub iguane izgledao kao fosilni zub.

Primjeri:

Zub iguane izgledao je kao fosilni zub.

Vidio je da izgledaju isto.

Vidio je da je identičan.

Godinama je tražio odgovarajući zub.

Bio je plosnat i naboran.

0 – Neprihvatljiv odgovor

Odgovor ne pokazuje razumijevanje zašto je zub iguane bio važan.

Primjeri:

Htio je biti slavan.

Mislio je da bi bilo zanimljivo vidjeti zub iguane.

Htio je saznati više o gmazovima.

To je pokazalo da je pametan. (*N. B. Taj je odgovor previše neodređen jer je usredotočen na njegove osobine, a ne na otkriće.*)

Htio je usporediti zube. (*N. B. Taj odgovor ne ukazuje na važnost usporedbe.*)

Tajna divovskoga zuba – čestica 12

12. Pogledaj dvije slike iguanodona. Što zaključuješ iz njih?

Proces: preispitivanje i procjenjivanje sadržaja, jezika i tekstnih elemenata

2 – Potpuno razumijevanje

Odgovor pokazuje razumijevanje da slike pokazuju promjene u znanstvenim idejama ili da slike prikazuju ideje različitih ljudi o iguanodonu.

Primjeri:

da današnji znanstvenici misle da je iguanodon izgledao drugačije nego je mislio Gideon Mantell

Pokazuju da su se promijenile ideje ljudi o tome kako je iguanodon izgledao.

Pokazuju da su različiti ljudi imali različite ideje o tome kako je izgledao iguanodon.

koliko su ideje o iguanodonu bile različite

Gideon Mantell je mislio da kosti pokazuju da je iguanodon hodao na sve četiri noge, no kasnije su znanstvenici promijenili mišljenje.

Ili odgovor ukazuje na to da slike ilustriraju u čemu su Gideon Mantell ili drugi ljudi pogriješili.

Primjeri:

Pokazuju da Gideon u nekim stvarima nije bio u pravu.

da ljudi ponekad griješe

1 – Djelomično razumijevanje

Odgovor pokazuje općenitije razumijevanje da su iguanodoni na dvjema slikama izgledali drugačije.

Primjer:

Da izgledaju drugačije.

Ili odgovor opisuje razliku između dvije slike, bez osvrta na promjene u znanstvenim idejama ili na ono što su različiti ljudi vjerovali.

Primjer:

Jedan ima 4 noge, drugi 2.

Ili odgovor daje izričitu referenciju na jednu od slika, bez upućivanja na promjene u znanstvenim idejama ili na ono što su različiti ljudi vjerovali.

Primjer:

Gideon je mislio da ima rog.

0 – Nerazumijevanje

Odgovor ne pokazuje razumijevanje svrhe ilustracija. Odgovor opisuje određenu značajku s jedne od slika ili daje opis onoga što je ilustracijama zajedničko.

Ili odgovor daje netočno tumačenje da se sam iguanodon mijenjao tijekom vremena, a ne ideje ljudi o njemu.

Primjeri:

Da pokažu kako su izgledali.

Pomažu razumjeti kako se iguanodon mijenjao s godinama.

Pokazuju mi da su jeli biljke.

Imali su 4 noge.

Tajna divovskoga zuba – čestica 13

13. Kasnija otkrića pokazala su da je Gideon Mantell pogriješio u izgledu iguanodona. Ispuni prazna mjesta u tablici.

Kako je izgledao iguanodon prema mišljenju Gideona Mantella	Kako je izgledao iguanodon prema mišljenju današnjih znanstvenika
Iguanodon je hodao na četiri noge.	
	Iguanodon je imao šiljak na palcu.
Iguanodon je bio dug 30 metara.	

Proces: interpretiranje i povezivanje informacija i pojmova

NAPOMENA OCJENJIVAČIMA: Svaki od tri dijela ove čestice bodovat će se zasebno u pripadajućim poljima za bodovanje.

Cijela čestica, s prihvatljivim odgovorima za svaki od tri dijela i pripadajućim poljima za bodovanje, trebala bi izgledati ovako:

Kako je izgledao iguanodon prema mišljenju Gideona Mantella	Kako je izgledao iguanodon prema mišljenju današnjih znanstvenika	
Iguanodon je hodao na četiri noge.	Iguanodon je (ponekad) hodao / stajao na dvije (zadnje) noge.	→ 1 0 8 9
Iguanodon je imao rog (na glavi/licu/nosu). ILI: Šiljak mu je bio na glavi/licu/nosu.	Iguanodon je imao šiljak na palcu.	→ 1 0 8 9
Iguanodon je bio dug 30 metara.	Iguanodon je bio dug devet metara.	→ 1 0 8 9

HOD

1 – Prihvatljiv odgovor

Odgovor pokazuje razumijevanje razlike u načinu na koji Gideon Mantell i današnji znanstvenici misle da je iguanodon hodao ili stajao.

Kako je izgledao iguanodon prema mišljenju Gideona Mantella	Kako je izgledao iguanodon prema mišljenju današnjih znanstvenika
Iguanodon je hodao na četiri noge.	Iguanodon je (ponekad) hodao / stajao na dvije (zadnje) noge.
Iguanodon je imao rog (na glavi/licu/nosu). ILI: Šiljak mu je bio na glavi/licu/nosu.	Iguanodon je imao šiljak na palcu.
Iguanodon je bio dug 30 metara.	Iguanodon je bio dug devet metara.

0 – Neprihvatljiv odgovor

Odgovor ne pokazuje razumijevanje načina na koji današnji znanstvenici misle da je iguanodon hodao ili stajao.

Primjeri:

dva

Stajao je.

ŠILJAK

1 – Prihvatljiv odgovor

Odgovor pokazuje razumijevanje razlike o tome gdje Gideon Mantell i današnji znanstvenici misle da je iguanodon imao šiljak.

Kako je izgledao iguanodon prema mišljenju Gideona Mantella	Kako je izgledao iguanodon prema mišljenju današnjih znanstvenika
Iguanodon je hodao na četiri noge.	Iguanodon je (ponekad) hodao / stajao na dvije (zadnje) noge.
Iguanodon je imao rog (na glavi/licu/nosu). ILI: Šiljak mu je bio na glavi/licu/nosu.	Iguanodon je imao šiljak na palcu.
Iguanodon je bio dug 30 metara.	Iguanodon je bio dug devet metara.

0 – Neprihvatljiv odgovor

Odgovor ne pokazuje razumijevanje gdje je Gideon Mantell mislio da je iguanodon imao šiljak.

Primjeri:

rog na palcu

šiljak na leđima

nije imao šiljak na palcu

DUŽINA

1 – Prihvatljiv odgovor

Odgovor pokazuje razumijevanje razlike o tome što Mantell i današnji znanstvenici misle koliko je iguanodon bio dug.

Kako je izgledao iguanodon prema mišljenju Gideona Mantella	Kako je izgledao iguanodon prema mišljenju današnjih znanstvenika
Iguanodon je hodao na četiri noge.	Iguanodon je (ponekad) hodao / stajao na dvije (zadnje) noge.
Iguanodon je imao rog (na glavi/licu/nosu). ILI: Šiljak mu je bio na glavi/licu/nosu.	Iguanodon je imao šiljak na palcu.
Iguanodon je bio dug 30 metara.	Iguanodon je bio dug devet metara.

0 – Neprihvatljiv odgovor

Odgovor ne pokazuje razumijevanje koliko su današnji znanstvenici mislili da je iguanodon bio dug.

Primjeri:

Nije bio dug 30 metara.

dug skoro 2 metra

TIMSS & PIRLS
International Study Center
Lynch School of Education, Boston College

**BOSTON
COLLEGE**

ISBN: 978-953-7556-78-5

pirls.bc.edu

Autorska prava: © 2013 International Association for the
Evaluation of Educational Achievement (IEA)